Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

14 май 1972 йил, якшанба ◆ № 112 (15.283). ◆ Баҳоси 2 тийин.

СССР 50 ЙИЛ

ЮБИЛЕЙ ШАРАФИГА МУСОБАҚА АВЖ ОЛИБ БОРМОҚДА

ЮБИЛЕЙ ЙИЛИДА МЎЛ ҲОСИЛ ЕТИШТИРАМИЗ

ҚАРШИ, 13 май. (**Телефон орқали**). Кеча бу ерда Ўзбекистон КП Қашқадарё область комитети бюросининг кенгайтирилган мажлиси бўлиб ўтди. Район партия комитетлари секретарлари ва район ижроия комитетлари раислари қатнашган бу мажлисда пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинлари парваришини кучайтириш масаласи муҳокама этилди. Область партия комитетининг биринчи секретари Р. Ғоибов қишлоқ хўжалиги соҳасидаги ишларнинг аҳволини таҳлил қилиб берди.

Бюро ишида Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари Т. Н. Осетров қатнашди ва нутқ сўзлади.

ҒУЗОРЛИКЛАР ЗАФАРИ

ҒУЗОР. («Совет Ўзбекистони» мухбиридан). Район чорвадорлари гўшт тайёрлаш ярим йиллик планини муддатидан илгари ошириб бажардилар. Тайёрлов пунктларига 671 тоннадан кўпроқ бўрдоқи ва сўқим гўшти топширилди.

ХАЛҚ НАЗОРАТЧИСИ

Халқ контроли! Мамлакатнинг ҳамма бойликлари халқ мулки бўлган бизнинг давлатимиз табиатига бу сўзлар нақадар ҳамоҳангдир. Халқ ўз қўли билан яратаётган нарсаларнинг ҳаммасини чинакам хўжайин сифатида авайлайди. Ватан бахт-саодати, унинг гуллаб-яшнаши учун ғамхўрлик қилади.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев партия XXIV съездига қилган ҳисобот докладида бундай деди: «Халқ контроли органлари совет социалистик демократияси системасида муҳим ўрин олади. Ҳозирги вақтда миллионларча ишчилар, колхозчилар, хизматчилар бу органларнинг ишида қатнашмоқдалар. Партия кенг омманинг доимий ва амалий таъсирчан контроли тўғрисидаги ленинча ғояларни оғишмай амалга ошириш ҳақида бундан буён ҳам ғамхўрлик қилаверади».

Ҳозирги вақтда мамлакатимизда халқ контроли органлари Коммунистик партия раҳбарлигида катта ижтимоий кучга айланди, ҳамманинг иззат-ҳурматига сазовор бўлди ва обрў қозонди. Халқ контроли органлари социалистик демократиянинг формаларидан бири бўлиб, юз мингларча меҳнаткашларни давлатнинг хилма-хил ишларига жалб этмоқда, улар учун тарбия мактаби, хўжалик юритиш мактаби бўлиб хизмат қиляпти.

Республикамиздаги барча корхона ва ташкилотлар, колхоз ва совхозларда 13 мингдан ортиқ халқ контроли группалари ва 32 мингдан кўпроқ халқ контроли постлари ишлаб турибди. Улар сафига қарийб 301 минг назоратчи бирлашган. 12 мингга яқин киши штатсиз инспектор бўлиб ишлаётир. Халқ контроли органлари ишида халқ хўжалигининг турли тармоқларида меҳнат қилаётган ишчилар, колхозчилар, мутахассислар, интеллигенция вакиллари, Ватан уруши ва меҳнат ветеранлари фаол иштирок этмоқдалар. Улар партия ва ҳукумат директивалари, партия ва совет органлари қарорлари қандай ижро этилаётганлигини назорат қилиш борасида жуда катта амалий иш қилмоқдалар, хўжасизлик, нобудгарчилик, бюрократизм, сансалорлик ва давлат интизомини бузувчиларга қарши кураш олиб бораётирлар. Биргина ўтган йилнинг ўзида республика, область, шаҳар ва район комитетлари меҳнаткашларнинг актив иштирокида 8 мингга яқин текшириш ўтказдилар. Бу текширишларнинг якуни халқ контроли комитетларининг мажлисларида муҳокама қилинди.

Халқ контроли группалари ва постларининг ҳисобот ва сайлов йиғилишлари, шунингдек халқ контроли органлари область, шаҳар ва район активларининг йиғилишлари қўйилган вазифаларни муваффақиятли бажариш шиори остида ўтди. Чунки халқ хўжалигидаги резервлардан янада тўлароқ фойдаланишга ёрдам берадиган контролни тўғри ташкил этиш алоҳида аҳамият касб этмоқда. Зотан шу кунларда мамлакатимизда бўлгани каби республикамиз меҳнаткашлари ҳам Ленин партияси раҳбарлигида КПСС XXIV съезди тузиб берган коммунистик қурилиш программасини муваффақиятли амалга оширмоқдалар ва СССР ташкил этилган куннинг 50 йиллигини янги меҳнат ютуқлари билан кутиб олишга тайёргарлик кўрмоқдалар.

Халқ назоратчилари давлат планлари ва топшириқларининг бажарилиши, меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот таннархини камайтириш, сифатини яхшилаш, резервлардан фойдаланиш, маблағларни тежаб-тергаб сарфлаш каби муҳим ишларни бевосита назорат қилиб бормоқдалар. Халқ контроли органлари кадрларни юксак уюшқоқлик ва интизом руҳида тарбиялаш соҳасидаги кундалик ишда партия органларининг актив ёрдамчилари бўлиб қолди. Партия ташкилотлари халқ контроли комитетлари ва группаларининг фаолиятини муайян йўлга солиш билан бирга, уларга ҳар томонлама ёрдам кўрсатаётирлар.

Афсуски, ишлаб чиқариш резервларидан вақтида ва ўринли фойдаланилмаётган, план топшириқлари бажарилмаётган, сифатсиз буюмлар ишлаб чиқарилаётган, хўжасизлик ва ортиқча харажатларга йўл қўйилаётган корхона, транспорт, қурилиш ташкилотлари, колхоз ва совхозлар ҳам бор. Уларда партия ва Совет органларининг айрим қарорлари белгиланган муддатда бажарилмаяпти. Бу эса халқ контроли олдига қўйилган вазифаларнинг тўла ва мунтазам бажарилишига тўсқинлик қилмоқда.

Ульянов, Қамаши, Сариосиё, Нукус, Пахтакор районлари халқ контроли комитетлари ўз имкониятлари даражасида ишламаётирлар, ишда ташаббускорлик етишмаяпти, партия ва ҳукумат қарорларининг бажарилиши мунтазам назорат қилиб борилмайди. Хўжасизлик ва давлат интизомининг бузилиши каби фактларни вақтида очиб ташламаётирлар ва шу тариқа ишларнинг аҳволини яхшилашга амалий таъсир ўтказмаётирлар.

Халқ контроли органларининг вазифаси шундан иборатки, улар ижрони текшириш соҳасидаги кундалик ишга барча халқ назоратчиларини жалб этишлари, камчиликларга қарши курашга кенг меҳнаткашлар оммасини сафарбар қилишлари керак. Ҳар бир ишлаб чиқариш корхонаси ва қурилишда, колхоз ва совхозда халқ назоратчилари жанговарлик руҳида иш олиб боришлари лозим.

Қишлоқ халқ назоратчилари учун шу кунларда ғўза парваришини вақтида ва юксак агротехника талаблари даражасида ўтказишдан, дала меҳнаткашларига ҳар томонлама ёрдам беришдан ҳам муҳимроқ вазифа йўқ. Пахта, дон ҳосилдорлигини ошириш, деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш — фақат деҳқонларимиз учунгина эмас, шу билан бирга, халқ назоратчилари учун ҳам етуклик имтиҳони демакдир.

Бу вазифаларга эса халқ контролининг обрўси, кучи ва таъсирини янада ошириш, унга доимий ва конкрет партиявий раҳбарлик қилинган вақтдагина муваффақ бўлиш мумкин. Шуниси ачинарлики, айрим партия ташкилотлари халқ назоратчилари ишини чуқур ўрганмаётирлар. Номи юқорида айтилган район халқ контроли комитетлари қониқарсиз ишлаётганлигини фақат ана шу билангина изоҳлаш мумкин.

Партия ташкилотлари халқ контроли комитетлари ва группаларини ўзларининг энг ишончли ва яқин ёрдамчилари деб билишга, уларнинг фойдали ташаббусларини қўллаб-қувватлашга, халқ назоратчиларининг куч ва ғайратларини беш йиллик планни муваффақиятли бажариш учун курашнинг асосий йўналишларига сафарбар этишга даъват этилгандирлар. Халқ контроли комитетлари ва группалари планларининг бажарилишини мунтазам кузатиб бориш, ҳисоботларини тинглаш, улар олдига конкрет вазифалар қўйиш, халқ назоратчиларининг ўқишини моҳирлик билан ташкил этиш лозим.

Халқ назоратчилари тўғрисида доимо ғамхўрлик қилиш, уларни ҳамиша қўллаб-қувватлаш муҳим партиявий ишдир.

ДАЛАЛАР КЎРКИ

РЕПОРТАЖ

Шивалаб ёғаётган ёмғир гўё келишиб қўйгандек колхозга етганимизда тақа-тақ тинди. Баҳорнинг сўнгги ва ёз ойларининг дастлабки дамлари қўшилиб кетган ҳозирги фасл ўзгача файз, латофат кашф этди. Ёмғир сувига тўйган дарахтлар янада кўмкўк, эгат чеккаларида бир текис униб, бўй чўзаётган ғўза ниҳоллари кишининг кўзларига ўзгача бўлиб кўринадики, айни пайтда қалбларда ҳавас уйғотади.

Деҳқонни айтмайсизми? Куни кеча сифатли ҳайдалиб яхши ишланган ерларга тезда барака уруғини қадаш ва кўчатларни бир текис ундириб олиш иштиёқи билан банд эди. Бугун эса бободеҳқон меҳнатининг дастлабки меваси бир текис ривожланаётган ғўзаларга қараб қувонади.

Ҳаммаёқда сафарбарлик Техника ва ишчи кучлари қатқалоқнинг олдини олишга киришиш учун тайёр турибди Бир зумда меҳнат булоқлари қайнаб кетди. Универсалларнинг гуруллаши ва колхозчи йигит-қизларнинг хушчақчақ овозлари яшил квадратлар ҳосил бўлган кўмкўк далалар узра янграй бошлади. Биров тракторларга сув, ўғит ташияпти, ниҳолларни яганалашга киришган аёлларнинг ёқимли ашулалари чор атрофга таралларди.

Ишнинг бундай уюшқоқлик билан бошланиши, ҳавонинг бирданига юришиб кетиши табиатнинг инжиқликларидан пешана тириштириб, фикрларини бир нуқтага қадаган колхоз раиси ва активларнинг чеҳраларини очиб юборди. Бундай дамлар айни суҳбатлашиш мавриди. Кишининг дили очилиб турганда суҳбат янада қизғин ва ширин бўлади. Биз фурсатдан фойдаланиб бу йилги режалар ҳақида гапириб беришини илтимос қилиб, колхоз раиси Ўрозбой Йўлдошевга мурожаат қилдик.

— Режаларимиз катта, — дея сўз бошлади раис, — бу йил ўтган йилда қўлга киритилган ютуқларимизни мустаҳкамлаяпмиз. Шу боисдан ўтган хўжалик йилидаги ишларимиз тўғрисида бир-икки оғиз гапириб ўтмоқчиман. Бултур 970 гектар ернинг ҳар гектаридан 40 центнердан хирмон кўтарилди. Етиштирилган ҳосилнинг кўп қисми машиналар елкасига юкланди. «Зангори кема» капитанлари бу ишда бош-қош бўлишди, заршуносларимизнинг оғирини енгил қилишди. Раимбой Эшматов, Эримбет Ражабов, Назар Абдуллаев, Болтабой Раҳимов ўртоқларнинг номларини колхознинг каттадан-кичиги ҳурмат билан тилга олади. Бу азаматларнинг ҳар бири ўтган мавсумда 130-150 тоннадан пахта териб, хирмонимизга катта улуш қўшдилар, районимиз шароитида донг таратдилар.

Пахта хирмонига йилдан йил барака киряпти. Бунда айрим юқори ҳосилли бригада аъзоларининг катта ҳиссалари бор. Масалан, Ражаб Раматов бошлиқ бригада ўтган йили юксак марранн эгаллади. Бу йил эса мавжуд 94 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 55 центнердан «оқ олтин» топшириш иштиёқида меҳнат қилмоқда.

Ражаб ака ўн йилдан ортиқ вақтдан буён бригада бошлиғи бўлиб ишлаб келаётир. Бригада бошлиғи билан суҳбатлашганимизда у Ўғилжон Сафарбоева билан Бозоргул Собироваларнинг номини алоҳида тилга олиб, бундай деди:

— Ҳамма бригадаларда ана шундай фидокор кишилар билан иш олиб борилса, кўзланган манзилга бемалол етишмоқ мумкин. Бу ватанпарварлар чарчаш нималигини билишмайди, вақт билан ҳисоблашишмайди, улар билан ҳар қанча фахрлансак арзийди.

Ортиқгул Йўлдошева бошлиқ 13-бригада аъзолари асосан комсомол-ёшлардан ташкил топган. Колхоз меҳнат аҳлининг гапларига қулоқ солсангиз «Улар керак бўлиб қолган тақдирда кечалари ҳам чироқ ёқиб ишлашга тайёр» дейишади. Ёшларга моҳирлик билан раҳбарлик қилиб, ҳосилдорликни муттасил ошириб келаётган Ортиқгулнинг меҳнатлари муносиб тақдирланди. Енгил автомашина билан мукофотланди.

— Бу йил ҳар гектар ердан олинадиган ҳосилни 60 центнерга етказмоқчимиз, — дейди Ортиқгул ишонч билан.

Колхознинг Собир Хўжаев, Раимбой Сафарбоев ва бошқа ўртоқлар бошлиқ бригадалари даласидаги ниҳоллар ҳам қалб қўри билан парвариш қилинмоқда.

Колхозда юқори ҳосилли бригадалар сафи тобора ошиб бормоқда. 1965 йилгача ҳар гектар майдондан 23-25 центнердан ҳосил бераётган ерларнинг структураси ўзгартирилди. Хўжалик илғор колхозлар қаторига ўтиб олди. Тўққизинчи беш йилликда янада юқори режалар тузилди. Бу йил гектаридан 45 центнердан хирмон кўтарилмоқчи. Беш йиллик мобайнида эса пландаги 14 минг 550 тонна ўрнига 20 минг тоннага етказиб пахта топшириш ва шу билан беш йилликни тўрт йилда бажаришдек улкан ишга бел боғланди. Ниятингиз ёр бўлсин, навоийликлар!

Ф. ЗОҲИДОВ,
Т. УНАБОЕВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбирлари,
М. АБДУРАҲИМОВ,
«Совет Ўзбекистони» штатсиз мухбири.

Хоразм область, Гурлан районидаги Навоий номли колхоз

Суратларда: 1. А. Навоий номли колхознинг ғўзаларни сифатли культивация қилаётган илғор механизатори Г. Абдуллаев. 2. (чапдан) Т. Нурманова, Қ. Раҳимова, У. Эшимова, С. Тўлиевалар ғўзани яганалаш ва уни парвариш қилишда намуна кўрсатиб ишлашмоқда.

А. Нурматов фотолари.

ПАРВАРИШ ҚИЗҒИН

Ворошилов районидаги Свердлов номли колхоз пахтакорлари 1018 гектар майдонда қийғос униб чиққан ниҳолларни меҳр билан парвариш қилмоқдалар. Пахтазорда 13 чопиқ трактори тинимсиз ишлаб турибди. Эсон Босимов, Аҳмадали Акбаров ўртоқлар бошлиқ бригадаларнинг аъзолари ғолибликни қўлдан бермаяптилар. Бу бригадаларда кунига 7-8 гектар ғўза ниҳоллари сифатли культивациядан чиқарилмоқда.

Мамат Есирқабов, Турсунали Бозоров, Турғун Солиев каби механизаторлар кунлик нормани 1,5-2 ҳисса бажариб, илғорлар сафида боришяпти.

БЕДА ЎРИЛЯПТИ

ШЕРОБОД. («Совет Ўзбекистони» мухбири). Сурхондарё областининг тоғли районларида бу йил ўт-ўлан мўл бўлди. Шеробод районидаги «Коммунизм» қоракўлчилик совхозининг чорвадорлари ўтган йили кузда 36 гектар майдонга беда уруғи сочган эдилар. Ҳозир шу майдонларда беда ўсиб етилди. Икки йиллик озуқа жамғариш мажбуриятини олган хўжалик коллективи беда ўримини Сурхондарёда биринчи бўлиб бошлаб юборди. 300 гектарли эски бедазорга эрта-индин ўроқ тушади. Баҳорда экилган 130 гектар беда ҳам гуркираб ўсяпти.

Хўжалик маъмурияти мавжуд 466 гектар майдондаги беданинг биринчи ўримини қисқа муддатларда тамомлаш учун 12 та косилка, 6 та грабель, 3 та пресслбвчи агрегат ва етарли миқдорда транспорт воситалари ҳамда ишчи кучлари ажратди. Чорвадорлар бу йил пландаги 7 минг тонна ўрнига 15 минг тонна дағал-хашак тайёрлаш мажбуриятини олганлар. Шунинг учун ҳам улар сойлар қирғоғидаги бўлиқ табиий ўтларни ўриб олишга уюшқоқлик билан киришдилар. Чорвадорлар табиий ўт-ўланлардан камида 300 тонна пичан тайёрлашга сўз бердилар. Бундан ташқари улар 140 гектар майдонда етиштирилган маккажўхоридан пландаги 2 минг тонна ўрнига 4 минг 500 тонна силос, беда ва табиий ўтдан эса 500 тонна сенаж бостириш, 300 тонна беда уни тайёрлаш учун курашяптилар.

ЯНГИ НАВ ПИЛЛА

Ўрта Осиё пиллачилик илмий-тадқиқот институтида пилланинг янги нави етиштирилди. Ундан юқори сифатли ипак олинади.

Олимлар илгари совет селекциячилари ҳосил қилган навларни мураккаб чатиштиришга эришишга ҳаракат қилдилар. Гап шундаки, омилкорлик билан танлаб олинган гибридлар соф навлардан анча сифатли бўлиб чиқади. Мана энди, узоқ давом этган машаққатли иш натижасида колхоз ва совхозларга 15, 18, 19 ва 20- тетрагибридлар тавсия этилди. Тажрибалар шуни кўрсатдики, бу нав пилладан кўпроқ ипак чиқади ва саноат учун энг муҳими шуки, бу ипакнинг толаси районлаштирилган навларга қараганда 9-10 процент ингичка ва 12-22 процент узунроқ бўлади.

Ўтган йили янги мураккаб гибрид қуртининг минг қутиси боқилди. Бу йилги мавсумда тайёрланган саккиз минг қути қурт уруғи Ўзбекистоннинг ҳамма областларига биринчи марта юборилди. Илгари етиштирилган гибридлар билан биргаликда бу нав республикада мўлжаллаб қўйилган бешинчи навни алмаштиришга асос бўлади.

Янги навни биология фанлари доктори В. А. Струнников, қишлоқ хўжалик фанлари кандидатлари Л. М. Ғуломова ва Н. В. Шуршикова ижод қилганлар. (ЎзТАГ).

ЧЎЛ ДУРДОНАСИ

Ульянов районидаги Карл Маркс номли колхознинг Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати М. Ҳазратқулова бошлиқ бригадаси пахтакорлари чигит экишни олти иш кунида тугаллаган эдилар. Бригада пахтакорлари СССР ташкил этилганининг 50 йиллик байрами шарафига 90 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 30 центнердан чўл дурдонаси етиштиришга аҳд қилишган. Ҳамма майдонни яшил квадратлар бир текисда қоплаган. Азамат пахтакорлар ғўзаларга биринчи ишлов беришни тугаллай, деб қолдилар.

Х. НАЗАРОВ.

МАККАЖЎХОРИГА ЭЪТИБОР

Улуғбек, («Совет Ўзбекистони» мухбири). Самарқанд районидаги «Победа» колхози маккажўхори уруғи етиштиришга ихтисослаштирилган. Шу колхознинг Ҳожиқул Юнусов бошлиқ бригадаси аъзолари ўтган йили ҳар гектар ердан 75 центнердан навли маккажўхори уруғи олди. О. Сатторов, У. Омонқулов, Б. Рўзимуродов ўртоқлар раҳбарлик қилаётган бригадаларда ҳам ҳосилдорлик 55-60 центнерни ташкил этди. Хўжалик бўйича 200 гектар маккажўхори майдонининг ҳар гектаридан 60 центнердан зиёд дон йиғиб олинди.

Ихтисослаштирилган бу колхознинг маккажўхорикорлари Кабарда-Балқария АССР маккажўхорикорларининг чақириғига жавобан беш йилликнинг иккинчи даври — 1972 йилда ҳосилдорликни 70 центнерга етказиш учун курашмоқдалар. Шу кунларда механизаторлар қийғос барқ уриб ўсаётган ниҳолларни меҳр билан парвариш қилмоқдалар. Катта майдонлардаги ўсимликлар биринчи озиқлантиришдан чиқарилди.

Райондаги 1-«Самарқанд», «Боғизағон» совхозлари, «Москва», Энгельс номли, Киров номли колхозлар ва бошқа хўжаликларда ҳам маккажўхорикорлик бригадалари ташкил этилиб, уларга техника воситалари ҳамда унумдор ерлар ажратиб берилди.

Район бўйича 15 колхоз ва 5 совхозда 45 та маккажўхорикорлик бригадалари ташкил қилинди. Уларга 3 минг гектар ер биркитилди. Дон учун 1700 гектарга экилган маккажўхоридан 40 центнердан районлаштирилган уруғлик олиш кўзда тутилмоқда.

Л. ЭРГАШЕВ.

ЙИЛЛИК ПЛАН — ТЎРТ ОЙДА

Москва районидаги «Победа» колхози меҳнатсеварлари товуқлар боқимини яхшилаб, юқори кўрсаткичга эришдилар, тўрт ойда 43 минг дона тухум тайёрлаб, йиллик планни бажардилар. Паррандабоқарлар яна бир йиллик план миқдорида тухум тайёрлаш мажбуриятини олдилар.

Ғ. ПАРПИЕВ.

СУВ — ҒЎЗАНИНГ ҚОНИ

Эрта экилган чигитлар бир текис кўкариб чиқди. Эндиги вазифа яганалашни тез ва соз ўтказиш, озиқлантиришни кучайтиришдан иборат. Кечикиб тупроққа қадалган уруққа чигит суви бериш керак. Ғўзаларни агротехника муддатида қондириб суғориш — пахтадан мўл ҳосил етиштиришнинг асосий омилларидан биридир.

Айрим жойларда апрель ойининг иккинчи ярмида экилган чигитлар ҳали тўла униб чиққани йўқ, униб чиққан жойларда эса қатқалоқ пайдо бўлиб, ўсимликнинг тез ўсиб, ривожланишига халақит беряпти. Тошкент область, Бекобод районидаги Ленин номли, «Коммунизм» колхозлари, 2-«Далварзин» совхози ва бошқа хўжаликларда шундай аҳвол рўй берди. Республикамизнинг айрим жойларида эса дўл ва сел ёш ниҳолларни қисман жароҳатлади. Баъзи жойларда чигит қайта экилди. Ана шу ҳолларнинг ҳаммаси бу йил суғоришни эрта муддатларда бошлаш ва сифатли ўтказишни тақозо этмокда.

Бунинг устига баҳор ҳавоси тез ўзгариб турибди, баъзан ҳарорат кўтарилса, баъзан пасайиб кетяпти. Ўсимликнинг сувга бўлган талабини тўла аниқлаш қийин бўляпти. Шунинг учун ғўзаларга сув тарашдан олдин ҳар бир пайкални мутахассислар билан тажрибакорлар кўздан кечириб чиқишлари, сув нормасини ҳар гектар ердаги экиннинг ҳолатига қараб белгилашлари зарур.

Шу кунларда чиқмаган чигитларни ундириб олиш, кўчатларни бир текисда ривожлантириш учун кўпчилик майдонларга сув бериш зарур бўлиб қолди. Кузатишлар шуни кўрсатдики, тупроқнинг қуйи қатламида нам етарли. Шунинг учун чигит суви беришда тупроқнинг чигит тушган устки қатламини намлатиш билан кифояланиш мумкин.

Ҳозир ғўзаларни захлатиб суғориш мақсадга мувофиқ эмас. Захлатиб суғорилганда, аввало, сув ортиқча сарф бўлади, қолаверса, ўсимлик илдиз отиши лозим бўлган қатлам зичлашиб кетади. Оқибатда тупроқ қатламига ҳарорат ва ҳаво яхши кирмайди. Бу, ўсимликнинг тез ўсиб ривожланишига салбий таъсир кўрсатади, илдиз касалликларини келтириб чиқаради. Эгатларни бир текисда намлатиб олиш учун ўқариқларни 40-60 ва 80-100 метр қилиб олиш керак.

Нишоби кам, сув шимиш қобилияти яхши бўлган ерларда ҳар эгатга секундига 0,3-0,6 литр ҳисобида сув оқизилиб, 7-10 соат давомида суғорилса тупроқ қатлами яхши намланади. Нишоби ортиқ ерларда эса 0,1-0,2 литр сув оқизилиб, 15-20 соат давомида суғориш кифоя.

Суғоришни энг аввал мавжуд нам ўсимликнинг эҳтиёжини қоплай олмаётган пайкаллардан бошлаш керак. Тупроқ қатлами юпқа, тошлоқ ва қумлоқ ерларда биринчи сувни ғўза икки-учта чинбарг ҳосил қилганда, ер ости сувлари чуқур жойлашган ерларда эса 3-5 та чинбарг чиқарганда ўтказиш мақсадга мувофиқдир. Сизот сув юза жойлашган ерларда эса биринчи сувни бирмунча кечиктирироқ бериш мумкин.

Тошкент навларининг сувга бўлган талаби 108-Ф навидан бир оз фарқ қилади. Бу навларни ортиқча захлатиб суғоришга ва кўсаклар етилаётган вақтда сувдан қолдиришга йўл қўймаслик керак.

Республикамизнинг жанубий областларида ингичка толали «С-6030», «С-6029» ва «Т-7» пахта чигитлари каттагина майдонларга экилган. Бу навлар биринчи мева шохларини анча пастдан чиқаради.

Биринчи сув бериш ғўзанинг илдизи тарқалган тупроқ қатламининг намлиги 70 процентдан камаймаган кезда бошланса, гуллаш ва ҳосил тугиш даврида суғориш намлик 70-75 процентни ва пишиш даврида 65 процентни ташкил этганда ўтказилгани маъқул. Сизот сув чуқур жойлашган ерларда иккинчи сув тахминан 15-18 кундан сўнг, кейингилари эса ҳар 12-14 кундан сўнг берилади. Бу йил ҳам республиканинг асосий сув иншоотларида оқар сув кам бўладиганга ўхшайди. Шунинг учун ҳар литр сувдан ўз вақтида, ишнинг кўзини билиб самарали фойдаланиш зарур.

Ўтган йиллардаги каби сувнинг кам бўлиши бу йил ҳам июль ва август ойларида кўпроқ сезилса керак. Шунинг учун ғўзаларга биринчи сувни эртароқ бериб, тупроқ қатламида кўпроқ нам тўплаб олиш муҳим ишдир.

Сувдан группа усулида фойдаланишни кенг жорий этиш керак.

Ғўзаларни қондириб суғориш устидан хўжалик раҳбарлари мунтазам назорат олиб боришлари зарур, суғориш кеча-кундуз бир меъёрда ўтказилиши лозим. Бу, пахтадан мўл ҳосил етиштиришнинг асосий шартларидан биридир.

Р. АҲМЕДОВ,
Қишлоқ хўжалик фанлари кандидати, республикада хизмат кўрсатган агроном.

СОВЕТЛАР МАМЛАКАТИДА

◆ ◆

Қурилиш материаллари комбинати

Гроднода Белоруссияда биринчи бўлиб қишлоқ қурилиш комбинати ташкил этилди. Унинг заводлари темир-бетон конструкциялар ва бошқа материаллар ишлаб чиқаради. Комбинатнинг монтаж ташкилоти колхозлар ва совхозларда шу йилнинг ўзида умум сатҳи 15 минг квадрат метр уй-жой қуриб беради.

Белоруссияда тўққизинчи беш йиллик давомида мана шундай комбинатдан бештаси қурилади. Улардан биттаси Слуцкда бунёд этилмоқда, у шу йилнинг ўзида дастлабки маҳсулот тайёрлаб беради.

Ўз касбининг соҳиблари

СССР Министрлар Совети ҳузуридаги матбуот давлат комитети ва маданият ходимлари касаба союзи марказий комитетининг президиуми полиграфия саноати корхоналари ишчиларининг «Ўз касбининг энг яхши соҳиби» номи учун ўтказилган Бутуниттифоқ мусобақасини якунлади. Мусобақа 1970 йили бошланган эди.

Ўнта энг яхши ҳарф терувчи аниқланди. «Ўз касбининг энг яхши соҳиби» бўлган ишчилар мукофотландилар.

Қовун-тарвуз экилмоқда

Тожикистон деҳқонлари қовун-тарвуз экишни оммавий равишда бошлаб юбордилар. Республикани қовун-тарвуз билан таъминловчи Вахш ва Ёвон водийларининг хўжаликлари пахта экиш ноқулай бўлган қўриқ ерларни полизга айлантирдилар. Бу ерларда етиштирилаётган полиз экинлари маҳсулотлари ўзларининг ширинлиги билан бошқа ерларда етиштирилаётганидан кескин фарқ қилаётир. Қовун-тарвузларнинг фақат юқори ҳосилли навлари экилмоқда.

Республиканинг шимолий водийларидаги Ҳисор, Кўлоб хўжаликлари ҳам экишни қизитиб юбордилар. Бу йил Тожикистонда суғориладиган ерлардан беш минг гектарга яқинини полиз экинлари эгаллайди.

ЛЕКЦИЯ ПРОПАГАНДАСИНИ КУЧАЙТИРАМИЗ

Район партия комитети ва «Билим» жамиятининг район ташкилоти КПСС XXIV съезди қарорларини меҳнаткашларга етказишда ва уларни тўққизинчи беш йиллик вазифаларини бажаришга даъват этишда лекция пропагандасидан кенг фойдаланмоқда.

Биз район партия комитети раҳбарлигида оммани коммунистик руҳда тарбиялаш, меҳнаткашлар ўртасида халқлар дўстлиги, пролетар интернационализми, ҳарбий ватанпарварлик ҳамда атеистик тарбия мавзуларига оид лекция ва суҳбатлар ўтказмоқдамиз.

Ўтган йили район хўжаликлари ва муассасаларида 5800 дан зиёд лекция ва суҳбат ўтказилди. Жамият сафига янгидан 75 киши қабул қилинди. Ҳозирги вақтда «Билим» жамияти аъзоларидан 400 га яқин киши агитация ва пропаганда ишларини олиб бормоқда.

Биз лекцияларнинг ғоявий бақувват, сиёсий пишиқ бўлишига катта аҳамият бераётирмиз. Тайёрланган ҳар бир лекция тексти тажрибали лекторлар томонидан кўриб чиқилади, муҳокама қилинади, рецензияга берилади. Шундан сўнг лекторларга тарқатилади. Районда мавжуд бўлган 20 хўжаликда ташкил этилган район «Билим» жамиятининг 7 та бошланғич ташкилотида ҳар бир лекциянинг юқори савияда ўтишига эътибор берилмоқда.

Съезд материалларини пропаганда қилишда район «Билим» жамияти аъзоларидан Эгамберди Турсунов, Муродбек Деҳқонов, Толибжон Шарофиддинов, Йўлдош Султонов, Акрамжон Қодиров, Деҳқонбой Назаров сингари пропагандистлар ва лекторлар айниқса яхши фаолият кўрсатмоқдалар. Улар томонидан ўқилган мазмунли лекциялар тингловчилар томонидан яхши баҳоланди ва баҳоланмоқда.

Районимизда қишлоқ лекторлари билан ишлаш ҳам анча яхши йўлга қўйилган. «Правда Востока», «Коммунизм», «Партия XXII съезди» колхозларида ташкил қилинган лекторлар группасининг ишлари айниқса диққатга сазовордир. Бу хўжаликларда лекторлар группасининг бошлиқлари Т. Хожиматов, Ў. Ўрмонов, Т. Исмонов ўртоқлар илғор пахтакорларнинг тажрибаларини оммалаштиришда мақтовга сазовор ишларни амалга оширишмоқда. Шунингдек, шаҳардаги пахта тозалаш заводи, шаҳар халқ маорифи бўлими қошидаги лекторлар группасининг ишлари ҳам анча яхши йўлга қўйилган.

Биз, район радиоузели билан ҳамкорликни анча кучайтирдик. Лекция пропагандасига доир хилма-хил эшиттиришлар ташкил қиляпмиз. Бундан ташқари «Съезд қарорлари— оммага» рубрикаси остида махсус плакат ҳам чиқарилди. Яқинда «Правда Востока» колхози бошланғич партия ташкилоти билан ҳамкорликда чиқарилган «КПСС XXIV съезди ҳужжатларини ўрганайлик» деган плакат ҳам район хўжаликларига тарқатилди.

Лекция пропагандасининг самарадорлигини оширишда халқ университетларининг роли ҳам каттадир. Айни вақтда районимизда 16 та халқ университети ишлаб турибди.

Бу йил жамият аъзоларининг сони тажрибали, синчков ёшлар ҳисобига яна 50 кишига ортади. Яқинда 21 киши район «Билим» жамиятининг аъзолигига қабул қилинди. 25-мактаб қошида жамиятнинг бошланғич ташкилоти тузилди. Хуллас, ҳамма жойда лекция пропагандасини янада кучайтириш чоралари кўрилмоқда.

О. РАҲМОНОВ,
«Билим» жамияти Москва район ташкилотининг масъул секретари.

ЯНГИ СОВХОЗЛАР

ГУЛИСТОН. Сирдарё областида биринчи пиллачилик совхози ташкил қилинди. Янги хўжаликнинг меҳнатчилари шу йилнинг ўзидаёқ 150 қути қурт боқиб, давлатга 100 центнер пилла топширадилар. Келгусида совхознинг кучи икки баравар оширилади. У областдаги барча колхоз ва совхозларга тут кўчатлари етказиб берувчи асосий хўжалик бўлади. Тутзорлар ва кўчатзор учун қарийб 500 гектар ер ажратилди.

* * *

ҚУВАСОЙ. Фарғона районидаги бешта кичик колхоз бирлаштирилиб «Қувасой» номли янги пахтакор совхоз тузилди. Бу йирик хўжаликнинг 4,5 минг гектардан кўпроқ пахта майдони ва 1,5 минг гектар бедапояси бўлади. «Қувасой» совхози деҳқонлари ўзларининг биринчи йил экиш кампаниясини муваффақиятли якунладилар ва шу кунларда ғўза қатор ораларига ишлов беришга киришдилар. (ЎзТАГ).

ТОШКЕНТНИНГ Дўмбробод массивида барпо этилган иккинчи пойафзал фабрикаси муваффақиятли ишга тушириб юборилди. Корхонанинг 3 ва 4- цехлари маҳсулот бера бошлади. Бу цех ишчилари ҳар сменада 500-550 жуфтга етказиб хотин-қизлар ва эркаклар пойафзалларни ишлаб чиқаришмоқда. Суратларда: (юқоридан пастга). 1. Тайёрлов цехининг умумий кўриниши; 2. 3- цех пешқадам ишчиси З. Абдуллаева; 3. 4- цех смена бошлиғи А. Дадажонов ва пойафзалларни сараловчи М. Маҳкамова ўртоқлар маҳсулот сифатини кўздан кечиришмоқда.

А. Тўраев фотолари.

●

Республикамиз пойтахтининг Революция ҳиёбони ёнида йирик «Ўзбекистон» меҳмонхонаси барпо этилмоқда. Серғайрат қурувчи ва монтажчилар шу кунларда сўнгги монтаж ишларини олиб бормоқдалар. Меҳмонхонанинг ишга туширилишига оз муддат қолди. Суратларда: (чапдан ўнгга) «Ўзбекистон» меҳмонхонасининг умумий кўриниши ва илғор монтажчилар Г. Сумбулов, А. Қамбаров, П. Воҳидов ўртоқлар дам олиш соатида.

И. Глауберзон фотолари.

Коммунистлар ҳақида ҳикоялар

САХОВАТЛИ ҚАЛБ

Бюро тугади. Шаҳар партия комитети биносидан чиққан ўрта бўйли, сочига бир оз оқ оралаган киши хаёлга чўмганича кенг йўлдан юриб кетди. У йўл-йўлакай бюрода бўлиб ўтган гапларни олтин ўлчаётган заргар каби мисқоллаб, хаёлидан ўтказарди.

Корхонанинг молиявий иши издан чиққан, меҳнат унуми ғоят паст, ёш мутахассисларга эътибор берилмайди, ишчиларни моддий рағбатлантириш ва дам олишларига шароит яратилмаганлиги сабабли корхонада қўним йўқ. Бошланғич партия ташкилоти, корхона маъмурияти ва касаба союз комитетининг катта камчилиги бу, дейилганди бюрода.

Бу сўзлар унга тинчлик бермасди. У ишни нимадан бошлаш, кимларга таяниш, йўл қўйилган камчиликларни бартараф қилиш режаларини тузиб борарди.

* * *

... У босмахона директори хонасига кирганида кўзи беихтиёр календарга тушди: 1965 йил, август.

Ҳа, шу ойдан бошлаб коммунист Тухват Обидов босмахонага директор қилиб тайинланганди. У аввало коллективга, коммунистларга, корхона бошланғич партия ташкилоти ва халқ контроли группасига таянган ҳолда иш олиб борди. Энг яхши ишчилар халқ назоратчилари сафига тортилди. Ҳар бир участка, цех, бўлим уларнинг диққат-эътиборида бўлди.

Босмахонанинг асосий участкаси — ҳарф терув цехининг қолоқлиги равшан бўлди. Бу цехнинг иш маҳсулига босма, стереотип ва муқовалаш цехларининг ишлари узвий боғлиқ бўлганлиги туфайли бутун босмахонанинг плани ҳам ана шу цехнинг планига қараб қолганди. Обидовнинг ўзи тажрибали матбаачи бўлгани учун колоқлик сабабини тезда билиб олди. Биринчи навбатда ишни корхонани орқага тортаётган ҳарф терув цехидан бошлади. Кекса ҳарф терувчи, халқ назоратчилари С. Шарипов, М. Маҳмудов, С. Олимов, Т. Боймуродов ўртоқлар билан бўлган суҳбатда иш унуми пастлиги натижасида кунлик даромаднинг озлиги, ускуналар эскилиги, ҳарф турлари камлиги, цехда ва корхонада интизомнинг бўшашиб кетганлиги аниқланди. Бу камчиликларни тугатиш чоралари изланди. Халқ контроли группаси, халқ назоратчиларининг диққат-эътибори ана шу ишга қаратилди.

Коммунист — раҳбар ёш кадрларни тўғри танлаб, уларни энг муҳим участкаларга, цехларга бошлиқ қилиб тайинлади, цех ускуналари янги ҳарф турлари, шу жумладан форс, ҳинд ва араб матрицалари билан бойитилди. Халқ назоратчиларининг аралашуви билан меҳнат интизоми яхшиланди. Ҳарф терув цехининг иши йўлга қўйилди. Бу ютуқ босмахонанинг келгуси йил планига яхши таъсир кўрсатди.

Босмахона Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон касаба союзлари Советининг кўчма Қизил байроғи ва биринчи даражали пул мукофотини олишга муваффақ бўлди. Корхона В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги шарафига бошланган умумхалқ социалистик мусобақасида ғолиб чиқиб, Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми, республика Министрлар Совети ва Ўзбекистон касаба союзлари республика Советининг Фахрий ёрлиғи билан тақдирланди. Ҳозирги кунда Тошкент шаҳридаги 7- босмахона коллективи шонли сана — СССР ташкил этилганлигининг 50 йиллигини муносиб зафарлар билан кутиб олиш учун ғайрат-шижоат кўрсатиб меҳнат қилмоқда.

А. БОБОХОНОВ.

«Совет Ўзбекистони» конкурсига

НОРАК ЧИРОҚЛАРИ

ОЧЕРК

Кунгура тоғлар узугига ёқут кўз бўлиб тушаётган Норакка қачонки бормай, янгиликлар гувоҳи бўламан. Навқирон шаҳарнинг бугунги кўрки, латофатидан сархуш бўлиб, Пулисангин дарасига чиқиб кетаётгандим, кутилмаганда қадрдон дўстим Нурга дуч келдим. У асли нораклик. Шу тоғу тошлар қўйнида вояга етган. Нур илгари подачилик қиларди. Норак қурилиши бошланиб кетди-ю, гўё унинг янги бахт дарвозаси очилди. Шу ерга ишга кирди. Махсус курсда ўқиб бульдозерчи бўлиб олди. У гигант бульдозерни бошқара олишидан қувонганиданми, «танк»им билан бутун тоғни ағдараман, деб юрарди. Йўл чеккасида тик турганимизча суҳбатлашарканмиз, гапни ҳазилга бурдим:

— Хўш, «танк» билан тоғларни чаппа-роста қилиб ётибсизми?

— Э, жўра, хабарингиз йўқми, «полвон»га ўтиб кетганмиз, икки ойча бўлди, — деди у кулиб боқаркан.

— Нега? — ажабланиб Нурга тикилдим.

— «Танк»да уч йил ишлаб, бутун сиру асрорини билиб олдим. Экскаваторга ишқим тушиб қолди. Рост гап, бир экскаваторчи акахон орттиргандим, у кишининг касби мени ҳам ўзига ром қилди, қўйди. Шогирд тушдим. Икки ойдаёқ ўргандим. Ҳозир бемалол ишлаяпман.

— Ким экан у?

— Исмларини Раҳимжон Шарипов дейдилар. Марғилонлик. Ўзиям хўп асл йигитда. Одамнинг жони дейсиз! Турган битгани ҳазил, кулги, экскаваторни шундай мақомларда ўйнатадики... Ўтган йил дарёни тўсиш давригача бир миллион кубометрдан ошиқ қояни кўчириб дарёга ташлаб, биринчиликни олди, азамат. Танисангиз керак, — завқ билан гапираётган Нур сўзидан тўхтаб, менга савол назари билан боқди. Ўйланиб қолдим. Танишларим — Норакни яратаётган ўндан ортиқ ўғлонларни кўз олдимга келтирдим.

— Яхшиси, у билан учраша қолинг. Хў, Пулисангин дарасига кираверишда, ГЭС подстанцияси учун котлован тайёрлаяпти, — деди Нур дара томон ишора қилиб. — Мен у кишига сменчиман, тунги сменага бораман...

Нурнинг эхтиросли гаплари хаёлимни ўғирлади. Дилда шу тоғ йигитининг илтифотини қозонган ўзбек ўғлони билан учрашиш истаги туғилди...

* * *

Қоялар оғушида, тўрт кубли баҳайбат экскаватор ҳайқириб ишларди. Ҳаво тандирдай қизиган. Қоялар тепаси жимирлайди. Экскаватор ковши метин қояларга даранглаб урилганида, харсанглар палахса-палахса кўчар, экскаватор «ҳовучи»ни тўлдириб гир айланиб, уларни ортидаги жарликка шарақлатиб тўкарди. Бир томондан ҳаво, иккинчидан, моторнинг олов ҳароратида эгнидаги сурмаранг кўйлаги шалаббо бўлиб баданига ёпишгани, пешанасидан сизиб тер оқиши билан учинг иши йўқ. Кўзлари ковшга михланган. Сертук, йўлбарс панжаларини эслатувчи бақувват, чаққон, қадоқ қўллари гоҳ у, гоҳ бу ричагни босарди. Назарида ковш эмас, ўз қўллари билан тоғ жинсларини ҳовучлаб жарликка келтириб тўкаётгандай. У ихлос билан подстанция пойдеворига жой тайёрларди. Юзида табассум, чеҳрасида жилва, хаёлида ғотли орзулар парвози...

У экскаватор кабинасида ўтирибди-ю, хаёлан сув бўлиб шу тоннеллар узра оқиб, ГЭС агрегатини айлантириб, ҳамма ёқни нурга тўлдираётгандай. Гоҳ эса асов Вахш сувидай кўпириб, жўшиб, тоғу тошни ҳатлаб, ташна чўл-биёбонларга тўш уриб, бўстон яратиб, бепоён Қарши чўлига бориб нафас ростлагандай бўларди...

Раҳимжон оиланинг кенжаси эди. Дадасини эслай олмайди. Бир яшарлигида ундан жудо бўлди. Оиладаги тўрт фарзанд муштипар она этагида қолаверди.

Оила кенжатойи Раҳимжон онага суянган тоғ бўлиб қолди. У еттинчи синфни тугатди-ю, ўзини техникага урди. Механизаторлик курсида ўқиб, трактор рулига ўтирди. Кўп ерларда жавлон қилди. Меҳнатга меҳри, ихлоси уни элга танитди. Ўғлининг омадидан қувонган онаизор келин қилиш қуйида маст, елиб-югуриб юрган паллада, бирдан дил орзуси чилчил бўлди — уруш...

Айни балоғатга етиб, кучга тўлган Раҳимжон кўплар қатори юрт ҳимоясига отланди. Мушфиқ она полвонининг пешанасидан ўпиб, оқ йўл тилади... У душманни янчиб омон-эсон, жасорат ва ғалаба нишоналари билан жангдан қайтганида она оламдан ўтганди.

Йиллар!.. Ҳар бири синов ва матонатга, зафар ва севинчга тўла йиллар тоғ жилғаларидек оқиб, Раҳимжоннинг умр дафтарини безаб, аср денгизига қуйилиб кетди. Қани, энди ҳозир меҳрибон онаизори тирик бўлса-ю, жанг оловида тобланган лочинининг тинч меҳнат бағрига шўнғиб, ўжар Сирдарё йўлига човут солганини, азим «Халқлар дўстлиги» ГЭСини бунёд этганини, унинг ёрқин шуълалари, ўша қадрдон шаҳри Фарғона-ю Марғилон кўчаларини чарсғон қилаётганини кўрса! Хўжамастон тоғлари этагида, асов Вахш бўйида бош тўғон ГЭСи пойдевори жойини илк бор очганлар сафида ўз ўғли борлигини билса! Раҳимжоннинг зафар нишоналари — орден ва медаллари нур таратиб турган ёлдор кўксига бошини қўйса! Забардаст билакгари-ю ҳалол меҳнат шабадаси ярқираётган пешанасидан ўпса! Ўғли бахтидан сўзласа-ю, у нуроний чеҳраси ёришиб тингласа!.. Ўшанда Раҳимжон энг қувончли дамни, севинчдан ҳатто қуш сингари самога парвоз қилгудек бўлган 1964 йилнинг охирларидаги воқеани ҳам айтган бўларди.

...Вахш нурхонасида сўнгги агрегатни ишга тушириш маросими. Декабрнинг аччиқ изғирини изиллаб турса-да, қуёш чарақларди. ГЭС эстакадаси олдида тайёрланган махсус жойда митинг давом этарди. Бинокорлар, мутахассислар сўзга чиқиб, дилларидаги аҳдларини ҳаяжонга тўлиб изҳор этишарди. Митинг охирида Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг вакилларидан бири мукофотланган қурувчиларнинг номини ўқиб қолди. Ҳамма жон қулоғи билан эшитарди. «Республикада хизмат кўрсатган қурувчи» унвони берилган кишилар орасида ўз номини эшитган Раҳимжоннинг юзида қуёш порлагандай бўлди. Дўстлари уни ўз даврасига олиб қутлаши, ҳавас билан боқишлари... Шунда дўсти, ҳамкасби, донгдор экскаваторчи Прохор Полосухин Раҳимжонни бағрига босиб, ҳазиллашганди:

— Бахтингни шу Вахш сувлари оқизиб келди, дўстим. Ундан узоқ кетма. Энди бирга дарё ёқалаб тепага чиқамиз, — Норакда тўхтаймиз. У ердаги ишни битириб яна тепароққа — Роғун ГЭСи қурилишига чиқамиз. Бу ГЭС анча баландликда, тоғ тепасида қурилади дейишади. Юқорига интилаверайлик-чи?!

Бу гап Раҳимжонга қанот бўлди. Норакка келишди...

Ҳаво тафтидан Раҳимжоннинг нафаси бўғилиб, томоғи қоқ бўлдими ёки тамаки ҳумори тутдими, қуруқ йўталиб қўйди. Ҳушёр тортган Раҳимжон ковшни харсанг остига ниқтади-да, тормозни босди. «Сен ҳам дам ол» дегандай, пультни «чиқ» эткизиб пастга босиши биланоқ гувуллаб турган моторнинг овози ўчди. Раҳимжон пастга тушаётиб моторга кўз югуртираркан, қайноқ мазут ҳиди аралаш ҳовур юзига ловиллаб урилиб, нафасини қайтарди.

У ўркач қоялар устидан ошиб дарё ичига тушиши биланоқ сувнинг оромбахш муздек елпини юзига урилди, ҳузурланиб энтикди. Катта харсанг устида турганича эгилиб, мойли қўлларини ўйноқлаб, кўпириб оқаётган муздек сувга ювди-да, ундан ҳовучлаб ичди.

Раҳимжон дарё қирғоғига кўтарилиб, атрофга аланглади. Дарё сувининг шовуллаши, бульдозер ва машиналарнинг гулдуроси дарани тутиб ётарди. Ажойиб меҳнат симфонияси! Шу меҳнат куйига у ҳам ўз оҳанги, экскаватори сози билан жўр бўляпти-я!

* * *

Механизациялашган ишлар бошқармасининг инженери кабинетида одатдагидек планёрка борарди.

Инженер ахборот берди:

— Кеча ҳар бир экскаватор ўрта ҳисобда тўрт юз кубметрдан тоғ жинсларини ўйибди. Бу талабга жавоб бермайди. Агар шу суръатда борсак, графикни бажаролмай уятга қоламиз. Бу оғир аҳволдан чиқиш йўлини биргалашиб топишимиз шарт. Кимда қандай таклиф бор?

— Экскаваторлар сонини кўпайтириш керак, — деди кимдир.

— Сон бўлса-ю, унум бўлмаса, икки пул, — луқма ташлади таниқли экскаваторчи, Ленин ордени кавалери Сергей Ливицкий, — энг муҳими-масъулиятни ошириш лозим.

— Дўстлар, ҳаммамиз ГЭС қуриш ниятида келганмиз. Тўғрисини айтсам, шароит ва имкониятлар тўла ҳисобга олинмаяпти. Ҳаво кундан-кунга исиб бораётгани аён. Айниқса Пулисангин дараси ҳумдондай қизияпти. Экскаватор мотори-чи? Икки соат ишламасдан жангиллаб кетяпти. Совутиш шарт, вақт эса ўтаверади. Бунинг устига фақат икки сменада ишлаяпмиз. Тунги салқинда ишлашнинг завқи бор. Нима учун ишни уч сменада ташкил этиш мумкин эмас? Мумкин? Кечалари сутдек ойдин бўлса...

— Кадр масаласига нима дейсиз? — гапни кесди инженер.

Раҳимжон шу заҳотиёқ жавоб қайтарди:

— Ҳаммамизнинг шогирдимиз бор. Масалан, менинг шогирдим Нур экскаваторни бемалол бошқара олади. Мустақил ишга ўтказиш мумкин!..

Раҳимжоннинг таклифи барчага маъқул тушди. Шогирдлар мустақил ишлашга ўтди. Иш уч сменада уюштирилди. Бора-бора графикдан ўзиб кетилди. Тоғ жинслари ғарами юксалаверди.

* * *

...У болалари билан биргалашиб мириқиб овқатлангач, чўнтагидан бир китобча чиқариб, рафиқасига юзланди:

— Бир нарсани ўқиб берайми?

— Майли, ўқинг? — қизиқсинди Мунисхон.

— «Норак» дегани нима эканини биласизми?

— Норак!.. нима дегани экан? ўйланиб саволга-савол қайтарди Мунисхон.

— Баъзи китобларда «Норак» сўзи «Дўзах, ҳумдондай иссиқ» ёки «Норак — афсона қаҳрамонининг номи» деб ёзганларини ўқигандим. Мана бу китобчада эса ҳақиқатга яқинроқ гап айтилибди: тоғларнинг бир-бирига ҳалқадек чирмашиб кетгани нор туяларга қиёс қилиб олинган экан. — Раҳимжон ихлос билан хотинига тушунтираркан, сўзида давом этди: — мана буёғини эшитинг: «Норак тўғони дунёда энг баланд — 317 метр бўлади. ГЭСга асосан ҳар бири 300 минг киловатт-соат электр қуввати берувчи тўққизта агрегат ўрнатилади. Улар суткада 2 миллион 700 минг киловатт-соат, йилига эса ўнбир миллиард тўрт юз миллион киловатт-соат энергия ҳосил қилади. Норакни бутун мамлакатимиз қураётир. Ҳозир қирқ уч миллатдан иборат ўн беш минг бунёдкор тер тўкяпти. КПСС XXIV съезди Директиваларида қайд қилиб ўтилганидек, ГЭСнинг дастлабки икки агрегати СССРнинг ташкил топганига 50 йил тўлиши арафасида ишга тушади. Илк қуввати Амударё бўйига ўрнатиб қўйилган олтита насос станциясига берилади. Насослар Аму сувини Қарши чўлларига кўтариб ташлайди...

— Ўҳў, ростданми? — ажабланди Мунисхон эрининг гапини бўлиб.

— Бўлмасам-чи? Э, ҳали мана буёғини эшитинг, — деди Раҳимжон. Норак ГЭСи ёнида ҳосил бўладиган сув омбори шу ердан туриб Амударёнинг бир меъёрда оқишини таъминлайди. ...Норак ГЭСи энергиясини қўшни республикаларга узатиш учун икки узатиш линияси қуриляпти. Биринчи линия Норакнинг ғарбидан Душанбе — Ғузор—Самарқанд, — Бекобод—Пискент воҳаси бўйлаб ўтади. Иккинчи линия эса Норак — Душанбе—Тошкент ўзани бўйлаб кетади. Икки линияда минг киловатт электр қуввати оқади... — ГЭС Ўзбекистон ва Тожикистон республикалари территориясидаги бир миллион гектар қақроқ ерга обиҳаёт элтади».

— Демак, Норак Ўрта Осиё нурхонаси бўларканда, дадаси,— деди Мунисхон янги гаплардан ҳайратга тушиб.

— Норағимиз юртимизга нурдан маржон тақибгина қўймай, чўлда ҳаёт, хазина яратувчи калит бўлиб қолади, — деди Раҳимжон фахр билан. Унинг бу гапида «Биз Норакка келиб чакки қилмаганмиз», деган маъно бор эди. Мунисхон «гапингиз ҳақ» дегандай бош ирғади-да, телевизор томоша қилиб ўтирган болаларидан хабар олиш учун ўрнидан қўзғалди. Раҳимжон эса руҳи енгил тортган ҳолда папирос чекмоқчи бўлиб, деразани очди. Дарпардани бир чеккага сурди. Юзига баҳорнинг илиқ ёқимли шабадаси урилди. У деразадан ташқари боқди. Тоғлар бағрида қад кўтарган шаҳарча нурда жимирлаб, кўзини қамаштирарди. У шаҳар тунига маҳлиё бўлганича ўйга чўмди. Ўйлари бир-биридан мароқли, ширин, мана шу чироқлардай ёруғ эди.

Жамолиддин ТОШМАТОВ,
Душанба.

ҚЎЙ-ҚЎЗИЛАР КЎПАЯДИ

Бухоро областидаги «Конимех» давлат наслчилик хўжалиги қўзилатиш кампаниясини яхши муваффақиятлар билан якунлади. Хўжаликдаги ҳар юз совлиқдан 140 қўзи олиниб, планда белгиланган топшириқдан салкам учдан бир ҳисса ўзиб кетилди. Бошқа бир муҳим кўрсаткич ҳам ошириб бажарилди — 16 минг бошдан ортиқ қўзи боқиш учун қолдирилди.

«Конимех» давлат наслчилик хўжалигининг меҳнатчилари хўжаликнинг ҳамма фермаларида ем-хашакни кўпайтириш тўғрисида доимо қилиб келинаётган ғамхўрлик ҳозир ўз натижасини берди, деб айтмоқдалар. Хўжаликда кўп миқдорда пичан, шу жумладан бу ердаги саҳро шароитида артезиан қудуқлардан чиқарилган сув билан суғориб етиштирилаётган беда ғамлаб қўйилди. Қишда бу ем-хашак майдалаб, молларга терт қориб берилди.

Бухоро областидаги бошқа илғор хўжаликлар — «Шофиркон», «Коммунизм», «Октябрь 40 йиллиги» совхозлари ҳам қоракўл тери олиш ва қўзиларни боқишга қолдириш планини бажарди.

(ЎзТАГ).

Фарғона область Қува районидаги Димитров номли колхоз кўп тармоқли хўжаликлардан. Колхоз бир неча йилдан бери асаларичилик билан ҳам шуғулланиб келмоқда. Ҳозирги кунда 140 қути асалари боқилаётир. Ҳар бир қутидан 35 килограммдан асал олиш белгилаб қўйилган. Суратда: уста асаларичи Ш. Холмирзаев асалари уяларини кўздан кечирмоқда.

Ф. Лутфуллаев фотоси.

ИККИ ҚИТЪА ЭКРАНИ

24 майдан 2 июнгача «Тинчлик, социал тараққиёт ва халқлар озодлиги учун» деган шиор остида Тошкентда Осиё ва Африка мамлакатларининг иккинчи халқаро кинофестивали ўтказилади. 12 майда СССР Кинематографиячилар союзида совет ва чет эл журналистлари учун бўлиб ўтган матбуот конференциясида бўлажак кино кўригининг программаси эълон қилинди.

Фестивалнинг бош директори — Ўзбекистон ССР Кинематография Давлат комитетининг раиси А. Қаюмов Тошкент фестивалининг олижаноб ғоялари жаҳон кино санъати арбоблари томонидан кенг миқёсда қўллаб-қувватланаётганлигини айтди. Ҳар иккала қитъадаги 30 дан ортиқ мамлакатларнинг кинематографиячилари мана шу мўътабар кино анжуманида қатнашиш хоҳишини билдирдилар.

Совет Иттифоқидаги бир қанча жамоат ташкилотлари фестивалда одатдагидек ўз мукофотларини таъсис этадилар. (ТАСС мухбири).

Учинчи семестр уфқлари

МЕҲНАТ ИМТИҲОНИ

Студент қурилиш отрядлари комсомол-ёшларнинг ғайрат-шижоати ва активлигини халқ хўжалиги планларини бажаришга жалб этишнинг энг муҳим формаси ҳисобланади. Бунёдкор студент-ёшларимиз томонидан амалга оширилаётган ишларнинг кўлами йилдан-йилга кенгайиб бормоқда. Шубҳасиз, бу олижаноб меҳнат халқимиз таҳсинига сазовор бўляпти.

Ўтган йили республикамиз қишлоқ районларида, тўққизинчи беш йилликнинг зарбдор қурилишларида, халқ хўжалигининг турли соҳаларида 13 минг кишилик студент қурилиш отрядлари меҳнат қилди. «КПСС XXIV съезди қарорлари — ҳаётга!» шиори остида ўтган учинчи семестр олий мактаб талабаларининг ижтимоий-сиёсий активлигини, мутахассислар тайёрлаш сифатини ошириш воситаси бўлиб хизмат қилди. Студентларнинг Бутуниттифоқ слётида КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев қурилиш отрядлари ишига юксак баҳо берди.

Ҳақиқатан ҳам бунёдкор совет студентлари кекса авлод анъаналарини давом эттириб, ёзги таътил вақтида ватанпарварлик намуналарини намойиш этмоқдалар. Ўтган йили «Ўзбекистон» қурилиш отряди сафида республикамизнинг 58 та олий ва ўрта махсус ўқув юртларидан 13 мингдан зиёд студент фаол қатнашди. Қисқа муддат ичида отрядлар томонидан 15 миллион сўмлик қурилиш-монтаж ишлари бажарилди.

Агар биз «Ўзбекистон» студент-қурилиш отрядлари босиб ўтган йўлга назар ташлагудек бўлсак, ёшларимиз ғайрати ва бунёдкорлигини янада ёрқинроқ тасаввур қиламиз. 1969 йилдан буён учинчи меҳнат семестри давом этиб келади. Бу давр ичида 680 та уй-жой, маданий-маиший ва ишлаб чиқариш бинолари қурилди, 52 миллион сўм маблағ ўзлаштирилди, 76 та «Йўлдош» пионер лагери ташкил этилди, 3 мингга яқин концертлар уюштирилди, 13 минг лекция ва суҳбатлар ўтказилди.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, барча совет халқи СССРнинг 50 йиллигига қизғин ҳозирлик кўраётган юбилей йилида республика студент қурилиш отрядлари олдида катта вазифалар турибди. Бу тантанага қурилиш отрядлари зарбдорлари ҳам пухта тайёргарлик кўришлари ва ўзларининг бунёдкорлик меҳнатлари билан улкан байрамни муносиб нишонлашлари керак.

Республика партия ва ҳукумати ёшларнинг меҳнат семестрини янада ривожлантириш, бўлажак мутахассисларни тайёрлаш ҳақида тинмай ғамхўрлик қилиб келмоқдалар. Бу йил 27 минг кишилик студент қурилиш отряди ташкил этиш кўзда тутилмоқда. Шундан беш минг кишилик отряд Озиқ-овқат саноати министрлиги хўжаликларида сабзавот ва меваларни йиғиштиришда қатнашади. Бундай отряд зарбдорларини, асосан, ўрта махсус ўқув юртларининг ўқувчилари ташкил этади.

Республика студент қурилиш отрядлари олдида турган энг муҳим вазифалардан бири — КПСС XXIV съезди қарорларини бажариш, ишчилар коллективи ва қишлоқ меҳнаткашларига тўққизинчи беш йиллик планларини амалга оширишда яқиндан ёрдам кўрсатишдан иборат. Бундан ташқари қурилиш отрядлари ва область штаблари учинчи семестрга тайёргарлик кўриш давомида КПССнинг ленинча миллий сиёсатини, коммунистик қурилишда халқимиз эришаётган ютуқларни, комсомолнинг жанговар анъаналарини тарғиб-ташвиқ қилишга алоҳида эътибор беришлари керак. Шунингдек, студент қурилиш отрядлариаро социалистик мусобақани ташкил этиш, СССРнинг 50 йиллигига бағишланган лекция ва суҳбатлар уюштириш, зарбдорларнинг ўзаро спорт мусобақалари ва спартакиадаларини ўтказиш лозим.

Республикамиз зарбдор қурилиш объектларидаги меҳнат ёшларни коммунистик ғоявийлик, социалистик Ватанимизга садоқат руҳида тарбиялашда катта роль ўйнамоғи керак. Бунга эришиш учун олий ва ўрта махсус ўқув юртларининг комсомол комитетлари ректорат ва дирекциялар билан ҳамкорликда конкрет тадбирлар ишлаб чиқиб, шу асосда иш олиб боришлари лозим.

Бу йил ҳам ҳар йилгидек республика студент қурилиш отрядлари ўзларининг асосий эътиборини қишлоқ қурилишига, қўриқ ва бўз ерларни ўзлаштиришга, уй-жой ва маданий-маиший объектларни, чорвачилик комплексларини барпо этишга қаратади. Зарбдор студентларимиз бу йил ҳам қишлоқ мактаблари қурилиши ва ремонтида, болалар боғчаларини барпо этишда, ўқувчиларнинг ёзги дам олиши ва меҳнатини ташкил қилишда, қишлоқ мактабларини жиҳозлашда фаол иштирок қиладилар.

Ўтган йили меҳнатда, оммавий-сиёсий ишларда қувончли натижаларга эришган энг яхши қурилиш отрядлари бу йил Бутуниттифоқ ва республика зарбдор қурилишларида, шунингдек, Узоқ Шарқ, Уралдаги улкан бунёдкорлик ишларини бажаришда қатнашиш шарафига муяссар бўлдилар. Улар орасида Тошкент шаҳридаги электротехника-алоқа, темир йўл транспорти инженерлари институтлари ҳамда Самарқанд, Фарғона ва бошқа шаҳарлардаги бир қатор олий ўқув юртлари бор. Зарбдорларнинг бир қисми ўқув корпуслари, ётоқхоналар, ошхоналар, спорт-соғломлаштириш иншоотлари қурилишида (шу жумладан, ТошМИнинг янги ўқув корпусини бунёд этишда) иштирок этадилар.

Булардан ташқари студент қурилиш отрядлари ем-хашак жамғаришда, қишлоқ хўжалигининг бошқа ишларида конкрет ёрдам кўрсатадилар. Бу борада республика студент қурилиш отрядлари катта тажриба тўплади. Ўтган йили зарбдорлар уч минг тоннадан зиёд озуқа тайёрладилар.

Шубҳасиз, бундай улкан вазифаларнинг муваффақиятли бажарилиши студент қурилиш отрядларидан қаттиқ интизомлиликни, учинчи меҳнат семестрига пухта тайёргарлик кўришни талаб этади. Эътироф қилиш керакки, ўтган йили айрим область комсомол комитетлари ва баъзи раҳбар ходимлар бу муҳим масалани иккинчи даражали иш деб қаради. Айниқса, отряд командирлари ва комиссарлари ўртасида партия ядросини мустаҳкамлашга етарли аҳамият берилмади. Бу йил область ва шаҳар комсомол комитетлари партия органлари кўмагида отрядларни ёш коммунистлар, комсомол активлари, аспирантлар ҳамда жамоат ишларида катта тажриба орттирган ва меҳнат семестрида бир неча йиллардан буён қатнашиб келаётган ўқувчилар билан мустаҳкамлашлари керак. Айниқса, отрядлар раҳбарлари учун ишлаб чиқаришни бошқаришни уюштириш ва бошқа масалаларга бағишланган ўқишларни ташкил этишга, техника хавфсизлиги қоидаларини ўрганишга, зарбдорларнинг сиҳат-саломатлиги устидан назорат ўрнатишга эътиборни кучайтириш талаб этилади.

Студент қурилиш отрядлари республика штабининг, область комсомол комитетларининг, олий ва ўрта махсус ўқув юртлари комсомол ташкилотларининг асосий вазифаси бу йилги учинчи меҳнат семестрини катта муваффақиятлар билан якунлашдан иборат.

В. БОЙКО,
Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети студент-ёшлар бўлимининг мудири.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» МАТЕРИАЛЛАРИ ИЗИДАН

«ҲУСНБУЗАРЛАР»

ИЧКИЛИКБОЗЛИК — ЁМОН ИЛЛАТ

Тошкент шаҳридаги айрим ошхона, чойхоналарда ичкиликбозликка катта йўл очиб қўйилган. Ана шу жойларда маст одамларнинг уруш-жанжали, ғала-ғовури сира тинмайди. Бу ҳол пойтахтимизнинг ҳуснига доғ бўлиб тушяпти. Бу доғни йўқотиш, ичкиликбозликка барҳам бериш зарур.

Газетамизнинг шу йил 19 февраль сонида юқоридаги сарлавҳа остида ана шу мазмунда босилган фельетонда ичкиликбозликка йўл очиб қўйиб, жамоатчиликнинг норозилигига сабаб бўлаётган ошхона, ресторан директорлари, буфетчилар, Тошкент шаҳар ижроия комитети умумий овқатланиш бошқармаси раҳбарлари танқид қилинган эди.

Шаҳар ижроия комитети умумий овқатланиш бошқармасидан қуйидаги жавоб олинди: фельетонда муҳим масала жуда тўғри кўтарилган. Фельетон ошхоналар ва ресторанлар трестларининг кенгашларида муҳокама қилинди. Бундан ташқари, фельетон муносабати билан умумий овқатланиш бошқармаси барча ошхоналар трестларида умумий овқатланиш ходимлари активининг йиғилишларини ўтказди. Актив йиғилишларида «Совет савдоси ва жамоат тартиби қоидаларининг бузилишига барҳам бериш чоралари ҳақида»ги масала муҳокама қилинди ва ичкиликбозликка қарши курашни кучайтириш, спиртли ичимликлар билан савдо қилишни тартибга солиш тадбирлари белгиланди.

Октябрь ошхоналар трестига қарашли 23-ошхонанинг, Киров ошхоналар трестига қарашли миллий таомлар ва «Анҳор» кафеларининг спиртли ичимликлар билан савдо қилиш қоидасини бузган ходимлари қаттиқ жазоланди.

„ОҚ КЕМА"НИ ЎҚИБ...

Биз Чингиз Айтматовнинг «Оқ кема» (Эртакдан сўнг) қиссаси билан ҳали бу асар ёзилмасдан илгари таниш эдик: ёзувчи ижодий режалари ҳақида гапирганида, ўзининг эндигина ёзишга киришган бу асарига ажиб бир воқеани асос қилиб олганини хабар қилади. Унда кишилар ўртасидаги муносабатлар, борлиқ, табиат ва инсон ҳаёти мазмунига боланинг кўзи билан қаралади. Шу тариқа биз қандайдир «ғайри табиий», ажойиб ва ғаройиб воқеалар тасвирланадиган янги бадиий асарни ўқиш иштиёқи билан яшадик.

Асар нашр қилинди. Марказий матбуот саҳифаларида унга юксак баҳо берилди. Мана, «Оқ кема»нинг ўзбекча таржимаси ҳам қўлимизда. («Шарқ юлдузи», 1972, 3, 4-сонларига қаранг).

Бола қалби — эртак учун энг яхши замин. Чунки болалик — кишиларнинг эртакларга ишонмаслик «қобилияти»ни ҳосил қилиб улгурмаган давридир. Қиссада тасвирланган Бола (ёзувчи унга ном бермаган, чунки у — Инсон фарзанди эканлигининг ўзиёқ кифоя) кишининг балиқ қиёфасига кириши мумкинлигига ишонади ва катта ёшли одамлар ўртасидаги виждоний азоблар, ҳақорат ва биқиқ муҳитни тарк қилиб, ўз тасаввуридаги эркин дунё — оқ кемага, отасининг ёнига сузиб кетиш учун сувга тушади ва... ғарқ бўлади.

Олижаноб буғилар зотидан бўлган Мўмин эса умр бўйи ўз «қабиладошлари»га хизмат қилган, қумурсқага озор бермаган кекса чол. Ўзининг жонсараклиги ва бесаранжомлиги билан машҳур. Чол эртакларга ишонишда ўз набирасидан қолишмайди. Шуниси қизиқки, бизнинг қаҳрамонларимиз эртакка қанчалик ишонсалар, асар давомида биз уларни шунчалик севиб борамиз! Афсуски, Мўмин Чаққон мурдор Ўразқул ва унинг атрофида ҳосил бўлган носоғлом муҳит тазйиқи остида муқаддас Шохдор она буғини отиб ўлдиради! Чолнинг руҳий мағлубияти ва Боланинг ҳалокатидан сўнг «жанг» майдонида деярли ҳеч нима қолмайди.

Сирасини айтганда, бу — воқеаларнинг ташқи кўриниши холос. Тўғри, асарнинг хотимасида Бола сувга чўкади. Аммо бу ёзувчининг бола ҳаётига бефарқлигини билдирмайди. Асло! У боланинг мусаффо олами доимо бор бўлишини, боланинг маъсум руҳий дунёси доим тантана қилишини, инсоният ҳар қандай ўтмиш сарқитлари ва иллатларидан холос бўлишини жон-дилидан хоҳлайди!

Чингиз Айтматов асарларини Асил Рашидов ўзбек тилига мунтазам таржима қилиб келяпти.

«Оқ кема» ҳам ўзбек тилида равон ўқилади. Таржимада Айтматовнинг қалам тебратиш услубига тўла мос тушадиган услуб танланган. Грамматик таркибларда табиийлик, ибораларда соддалик, сўзда самимийлик сезилиб туради.

Бола катта одамлар ўртасидаги муносабатларга тушунмай ҳайрон. Буваси Мўмин Чаққон олижаноб инсон. Нега у ярамас Ўразқулга бўйин эгади, ҳатто «эгасидан калтак еган садоқатли ит» ҳолига тушиб қолади! Унинг фикрича, мурдор Уразқулни аллақачон сувга чўктириб юбориш керак, ваҳолонки, унинг ўзи ҳали одамларнинг шохини синдирмоқчи!

Бола Сантошдаги носоғлом муҳитдан қочиб қутилмоқчи, «яхши» бир тадбир ҳам ўйлаб топган: у балиқ қиёфасига кириб, узоқларга сузиб кетиш ниятида. Китобда ўқиймиз: «Мальчик ушел в свой воображаемый мир» (76). «Бола ўз хаёл дарёсига чўмган эди» (ШЮ, 4, 137). Таржимада боланинг сувга чўмиш нияти билан «хаёл дарёсига чўмиши» жуда мос келган! Бамисоли бир ўқ билан икки қуён урилган.

Шохдор она буғини ўз тасаввурида илоҳийлаштириб юрган Мўмин чол жуда мушкул аҳволга тушган кезларида «буғи — муқаддас эзгулик тимсоли»га мурожаат қилади:

«Помоги, Рогатая мать-олениха, не дай застрять бревну, не дай коню упасть! (62).

Бу сўзларнинг айнан таржимаси шундай бўлади: «Ёрдам бер, Шохдор она буғу, ёғочнинг тиқилиб қолишига йўл қўйма, отнинг йиқилиб қолишига йўл қўйма!». Тушунарлими? Тушунарли. Аммо **ишонарли** эмас. Ҳолбуки, таржима шунинг учун ҳам санъатки, у фақат «тушунарли» эмас, балки **ишонарли** бўлиши керак. Таржимада Мўмин буванинг дуо-илтижоси жуда яхши чиққан: «Ўзинг қўлла, Шохдор она буғу, илоҳим ёғоч илинмасин, илоҳим от йиқилмасин» (ШЮ, 4, 128).

Шуниси қизиқарлики, Шохдор она буғу тимсолига мурожаат қилганида Бола ҳам шу **помоги** сўзини ишлатади, аммо бу сафар уни «ёрдам бер» деб таржима қилинар экан, бу ҳам ишонарли. Чол билан боланинг «тил»ларида фарқ бўлиши керак-ку!

Бундай қараганда, адиб ҳаммамиз ҳар куни кўриб, билиб юрган оддий нарсалар тўғрисида ёзаётгандай туюлади! Ваҳолонки, ана шу соддалик чинакам санъат асарларига хос нарса, содда нарсалардан чуқур маъно топиш эса фақат санъаткорнинг қўлидан келади.

«Оқ кема» — эртак асосида ёзилган қисса экан, эртак халқ оғзаки адабиёти ёдгорлиги ўлароқ, соддаликнинг мужассам тимсолидир. Лекин, шу билан бирга, Ч. Айтматовнинг бошқа ҳамма асарларига қараганда ҳам бу қиссасини таржима қилиш мураккабдир. Сабаби, унинг «содда» ёзилганлигида.

«Оқ кема» қиссасининг таржимасида эътирозга сабаб бўладиган ўринлар ҳам бор.

Бола автолавканинг қоровулхона тарафига келаётганини кўриб, беҳад қувониб кетади. Китобда ўқиймиз: «И так он обрадовался, точно знал, что будет ему куплен портфель» (8). Таржимаси: У қувонди: сабаби, ўзига портфель олинишини аниқ биларди» (ШЮ, 3, 35). Ваҳолонки, бола буни сира ҳам билмаган эди. Бунда **точно** сўзининг аниқ деб берилиши ўзи аниқ эмас. («Бола ўзига портфель олинишини худди билгандай қувониб кетди»).

Ёзувчи Мўмин Чаққоннинг ҳамма жойда толеи паст бўлганини айтиб, ҳатто у соқолдан ҳам ёлчимаганини ёзади: «На что борода — и та не удалась. Посмешище одно. На голом подбородке две-три волосинки рыжеватые — вот и вся борода» (15). Таржимасини ўқиймиз: «Соқол нима деган гап — шу ҳам насиб қилмаганди. Қип-қизил майнавозчилик. Яйдоқ иягида иккита — учтагина сариқ тук бор холос. Бор-йўқ соқол шу» (ШЮ, 3, 40). Худди шу таърифни ўзбек тилида битта сўз билан айтсак: кўса! Рус тилида «кўса» тушунчасини ифодаловчи махсус сўз йўқ. Безбородый — «соқолсиз» дегани-ю, аммо кўса маъносини акс эттиролмайди! Шунинг учун муаллиф посмешище (майнавозчилик) сўзини қўллашига мажбур бўлган. Посмешище одно — Қип-қизил кўса! дегани.

Бу қусурлардан қатъи назар, биз Чингиз Айтматов асарларини таржима қилиш илмини ўргандик, Чингиз номидан гапириш маҳоратини эгалладик. Таржима — бошқа халқлар адабиёти яратган асарларни ижодий ўзлаштириш воситаси экан, биз эндиликда: Чингиз — ўзбекнинг ҳам ўз ёзувчиси, унинг асарлари — ўзбекнинг ўз мулки бўлиб қолди, деб баралла айта оламиз.

Ғ. САЛОМОВ,
Филология фанлари кандидати.
С. АЪЗАМОВ.

ЭРГАШ ЖУМАНБУЛБУЛ ЎҒЛИ ТАВАЛЛУДИНИНГ 100 ЙИЛЛИГИГА

ШОИРНИНГ ШАЖАРАСИ

Ўтмиш замонларда феодал-сарой тарихнавислари, айниқса, ҳоким доиралар ўз шажараларини тузиш, ота-боболарини узоқ бир даврда ном қозонган тарихий ёки афсонавий шахсга тақаш билан шуҳрат пайдо қилишга уринар эдилар. Темур (1336-1404) ҳокимиятга келганда унинг тарихнавислари шундай қилганларидек, Абулғозий Баҳодурхон (1603-1663) ҳам ўз «Шажараи турк»ида қисман шундай йўл тутади.

Оқил, фозил, донишманд алломалар, адибу удабо аҳлларида эса ҳақиқат кўпинча ҳаққоний ва ишонарли далиллар асосида берилиб, шажара- [illegible] бошқа халқ шоирлари кўрмаган мадраса таҳсилини кўрганлиги билан ҳам бундай қилишлик имкониятига эга бўлган. У нафақат ўз хонадони, ҳатто қўшни хонадонлар тарихини ҳам қаламга олган.

Чунончи, Нуротанинг Қорақисса қишлоғида мактабдорлик билан шуғулланган онларида болаларни ўқитган, шу билан бирга, махсус дафтар тутиб ўша қишлоқ хонадонларини рўйхатга ҳам туширган.

Эргаш бобонинг шажараси тўғрисида сўзлаганда бир нарсага алоҳида урғу бермоқ лозимки, шоиримиз кўпинча ота-боболари, она калонларини тилга олганда, уларнинг халқ шеъриятига муносабатлари масалаларини диққат-эътиборда тутади. Шоир айтишича, унинг қарийб икки юз йил илгаридан (XVIII аср охирларидан) бошлаб, шоира момокалони Тиллакампир, бобокалонлари — Ёдгор, Лапас, Мулло Тошлар ҳам машҳур шоирлар бўлиб ўтганлар.

Бешинчи отамнинг отидир
Ёдгор,
Шу вақтда элида сўзга
эътибор...
Тўртинчи отамнинг отидир
Лапас,
Шоирликда унга ҳеч ким
тенг эмас...
Учинчи отамнинг оти Мулло
Тош,
Мулло Тошнинг сўзи ҳар
ердадир тош,
Шу замоннинг бориб турган
боши,
Ўзи оқил экан, сўзи бисёр
[illegible]

Шундан сўнг, шоир ўз бобоси Мулло Холмурод, [illegible] Жуманбулбул (1818-1888) байтлар келтиради:

[illegible]
устоди...
Ҳамма элга писанд бўлган
абёти, —

деб уқтиради.

Эргаш—Жуманбулбул оиласида 1868 йили дунёга келади. 1878 йилда катта укаси Абдухалил, 1880 йилда Абдужалил, 1884 йили синглиси Маҳкам, 1886 йили Зумрадойлар бунёд бўладилар. Дастлаб қишлоқ мактабида, 1884—1885 йилларда Бухоро мадрасасида таҳсил кўра бошлаган Эргаш 1886 йили 18 ёшида отасидан етим қолади. Катта рўзғорни бошқариш машаққатлари билан қийналган, қашшоқлик ва хилма-хил касалликларга чора тополмай 15 ёшиданоқ бахшиликда ном чиқарган укаси Абдужалил, 19 ёшида ўз сози ва овози билан элга танилган Абдухалил, сўнгроқ меҳрибон синглиси Зумрадойлардан жудо бўлади.

Шоирнинг:

Хазон бўлди гулистоним,
Бемаҳал қуриб бўстоним, —

байтлари ҳам ана шу жудолик аламларига қаратилган эди. Бу мотам ва қашшоқлик машаққатлари шу даражага бориб етган эдики, ҳатто ўз мактаб [illegible]

[illegible]

...Топмадик минмакка
бирорта эшак,
Бизда молдан қолмай ит
тугул пишак,
Бир гадой-яланғоч бўлган
кунларим.

Бу ўринда уқтириш лозимки, шоирнинг камолатида қайнотаси — мактаб устоди Ўтамуроднинг хизмати катта бўлди. Шоир ўз камолоти учун Ўтамурод китобиётидан ҳам, имкониятларидан ҳам унумдор фойдаланишга киришди. Зиннатойдан беш ўғил, беш қиз кўрди. Бироқ булардан фақат Зарбиби қизигина ўз умрини 1929 йилгача чўза олди. Бухоро амирлигининг фаросатсизлиги, халқ саломатлиги билан иши бўлмаганлиги натижасида Нурота бўйлаб тарқаган касалликдан Эргаш ота ҳаёт йўлдоши Зиннатойдан, балоғатга етиб улгурмаган фарзандларидан айрилиб қолди.

«Менинг бошимга тушган савдонинг адади, поёни йўқ», деб ғам-ғуссаларини эътироф этган шоир ёшгина қизи Зарбибини ҳам қуйи Қўш тамғали Турдим номли йигитга узатади-да. «... айрилиқ ўтига чидай олмай, хув деб элдан-элга чиқиб, дашт-биёбонларда, чўлларда сарсон-саргардон бўлиб, уло- [illegible]

Албатта унинг байтлари фақат [illegible] эмас, [illegible] киси Жоссоқ (Ёшузоқ)лардан мерос бўлиб қолган «Алибек билан Болибек», «Кунтуғмиш», «Қундуз билан Юлдуз», «Қизжибак», «Равшан», «Далли», «Гўрўғли» туркумидаги қанча-дан-қанча достонларни ҳам биз у орқали биламиз. Бу достонлар унинг амакиваччалари Жолғаш (Йўлдош, Тиркаш, Эргаш), Қўлдош, Йўлдошларга ҳам мерос эди.

Гап Эргаш отанинг юқорида уқтириб ўтганимиз бобокалон ва момошоирлар шажараси тўғрисидагина эмас, балки бугунги зурёдлари ҳақида ҳам борадиган бўлса, шуни алоҳида қувонч ва қониқиш билан қайд этиш лозимки, шоирнинг амакиваччалари Жолғош бахшининг Раҳим, Шодмон, Нортожи, Қундуз; Қўлдош бахшининг Тошниёз, Нормуҳаммад, Тўра, Гулсун; Қувондиқ бахшининг Синдор бобо (80 ёшда, пенсионер), Тошпўлат, Арна, Ойдин каби фарзандлари социалистик ҳаётимизнинг турли соҳаларида хизмат қилмоқдалар.

Эргаш отанинг беш қизидан қолган яккаю ягона Зарбибидан бир ўғил (Абдуғани), икки қиз (Ҳанифа ва Олия) кўрган эди. Ҳанифадан — Солиҳа, Олиядан эса — шоиримизнинг Исмоил, Иброҳим, Шукур, Саид, Ҳикматой, Роҳатой, Нозик, Баҳодир, Қудрат деган чевaралари бор. Абдуғани Қўрғон қишлоғи манбасидаги «Эргаш Жуманбулбул» совхозида узоқ йиллардан бери бухгалтер бўлиб ишлайди. Унинг фарзандлари (Эргаш бобо чеваралари) Роҳия, Эмоной, Бекмирза, Шомирза, Муҳаббат, Марямлар ўқийдилар ва ишлайдилар. Бекмирза Турдимов 1971 йили Куйбишев номидаги Самарқанд [illegible] зооветеринария факультетини тугаллади. Мазкур совхозда комсомол ташкилотининг секретари бўлиб ишлаяпти. Шомирза Турдимов Қўрғон қишлоғи яқинидаги 31-мактабнинг 8-синфида ўқийди. «Бобомнинг избосари бўламан» деб шеър ҳам машқ қилади.

Уйим тўрида
Турар осиғлиқ
Булбул бобомнинг
Катта сурати, —

деб бошланган бир шеърига «Сурат билан суҳбат» сарлавҳасини қўйган. Шомирза «Булбул», «Баҳор», «Йўлга кирдим» номлари билан ҳам анчагина байтлар тўқибди, бир ўринда бобосига ишора қилиб, «Қаламингизни тебратамиз биз», деб ҳам ёзибди.

Ўзбекистоннинг, жумладан, Сирдарё областининг Дўстлик, «Пахтакор» районлари совхозларида (Исмоил, Иброҳим, Шукур, Шодмон, Тўра), Жомбойда — Қундуз, Пайариқда — Ҳусейн, Нуротада — Тошниёз, Нормуҳаммад, Тошпўлат, Арна, Ойдин Синдоровлар сингари янгича социалистик меҳнат, маориф ва маданият жабҳаларида фаолият кўрсатаётган, замонавий касбкорлар эгаларининг ҳам худди Шомирза каби Қўрғон қишлоқ халқ шоирлари шажарасини ленинча бахтиёр ҳаётимиз руҳига ҳамнафас қилиб давом эттиришларига тилакдошмиз.

Воҳид АБДУЛЛАЕВ.
ЎзССР Фанлар академиясининг академиги.

ЎЗБЕКИСТОН Ахборот

ОБЛАСТЛАРДАН ДАРАКЛАР

Нодир топилма

Хивадаги «Ичонқалъа» музей-заповедниги яна бир нодир топилма билан бойиди. Музей ходимлари хивалик шоир ва хаттот Муҳаммад Шариф тўранинг расмини биринчи хоразмлик фотограф Худойберган Девоновнинг рафиқаси Б. Отажонованинг уй-архивидан топишди.

1912 йилда Асфандиёрхоннинг буйруғи билан 200 дарра уриб ўлдирилган Муҳаммад Шариф тўранинг ҳамнасб дўстлари билан тушган бу сурати 1910 йилда Девонов томонидан олингани маълум бўлди.

А. ИСМАГИЛОВ.

Аёллар клуби

Уз машғулотларининг ранг-баранглиги, мазмунлилиги билан кўпчиликни қизиқтираётган қувалик хотин-қизлар кўчма клубининг бу сафарги машғулоти райондаги Димитров номли колхозда ўтказилди. Колхоз-совхозлар ва корхоналардан келган қиз-жувонлар «Намуна» қишлоқ Советининг раиси Тўтихон Матқаримованинг «Тўйларимиз фақат янгича ўтсин», мактаб директори Сорахон Қаюмованинг «Дўстлик, севги ва оила» деган мавзудаги суҳбатларини мароқ билан тингладилар.

Район маданият уйи ҳузуридаги «Роҳат» ансамбли қатнашчилари катта программада концерт бердилар.

М. СОЛИЕВ.

Чинор умри

Сирдарёдаги 1-совхоз марказида чинор умрини кўрган Абдураҳмон ота Мирзаевнинг 120 ёшга тўлганлигига бағишланган тантанада кўплаб чўлқуварлар қатнашди. Не-не воқеаларнинг гувоҳи бўлган ота бақувват, тетик. Тўрда савлат тўкиб турган табаррук отанинг олдида 12 невара, 19 чевара саф тортиб турибди.

Ю. АБДУАЛИМОВ.

Рубоб тароналари

Ватанимиз чегараларини қўриқлаётган ўзбек йигитлари даврасида шўх тароналар янгради. Тошкентлик А. Муҳамадов, Т. Абдуқодиров, наманганлик Е. Исоқов, А. Исмадиёров, Э. Хидировдан иборат рубобчи, ашулачилар ансамблининг куй ва қўшиқлари солдатлар кўнглини хушнуд қилди.

У. ҲАКИМОВ.

* * *

Редакциямизга бундай хушхабарларни яна қашқадарёлик Б. Номозов, тошкентлик Қ. Маликов, М. Жўраева, М. Саидов, москвалик Э. Бройтман, белоруссиялик Л. Шестаков, самарқандлик Ш. Очилов, Ю. Қудратов, Э. Худойназаров, М. Мамаюсупов, солдатлар Б. Шарипов, У. Андақулов, фарғоналик Х. Қаюмов, С. Саҳобов, наманганлик Б. Маҳмудов, сурхондарёлик Х. Раҳматовлар ҳам йўллаганлар.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

ЯНГИЛИКЛАР, ХАБАРЛАР, ВОҚЕАЛАР.

ҚАРДОШЛАРЧА БИРДАМЛИК

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Қишлоқ хўжалигини механизациялаш ва химиялаш, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлаш ва асраш соҳасидаги илмий-техникавий ва иқтисодий ҳамкорлик масалалари билан шуғулланувчи СССР ГДР, Болгария ва Венгрия ҳукуматлараро қўшма комиссиясининг бешинчи мажлиси бу ерда тамом бўлди. Мажлисда қатнашган совет делегациясига СССР қишлоқ хўжалиги министри В. В. Мацкевич бошчилик қилди.

Қўшма комиссия Узаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатларнинг социалистик иқтисодий интеграция комплекс программасига асосланиб қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини янада ривожлантириш масаларини кўриб чиқди. Комиссия шуни таъкидладики, тўрт мамлакат мутахассисларининг самарали ҳамкорлиги натижасида қисқа вақт ичида ғоят серунум қишлоқ хўжалик машина ва механизмларининг комплекслари, чўчқачилик фермалари, гўштни қайта ишлаш заводларининг лойиҳалари ҳамда қишлоқ хўжалигини интенсивлаш ва бу соҳага саноат методларини жорий қилишга доир бошқа тадбирлар ишлаб чиқилди.

ЛЭЙРДНИНГ МАТБУОТ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Мудофаа министри М. Лэйрд Пентагонда матбуот конференцияси уюштирди. Бундан бир кун аввал АҚШ президентининг миллий хавфсизлик масалалари бўйича ёрдамчиси Г. Киссинжер тутган йўл сингари Лэйрд ҳам АҚШнинг Вьетнамдаги янги уруш ҳаракатларига Америка жамоатчилиги салбий муносабатда бўлаётганлигини юмшатишга ҳаракат қилди.

Лэйрд айтдики, «иккинчи томон халқаро кузатиш остида ўт очишни тўхтатишга розилик билдириб америкалик ҳарбий асирларни қайтариб берса, у ҳолда АҚШ 4 ой мобайнида Вьетнамдан ўз қуролли кучларини олиб чиқиб кетади».

Мухбирлар берган саволларида кўпгина америкаликлар Қўшма Штатлар портларни миналаштираётганлигига Вьетнамда Америка урушининг кенгайтирилиши деб қараётганликларига Лэйрднинг эътиборини жалб қилдилар.

Бунга жавобан Лэйрд Америка ҳукуматининг хатти—ҳаракатларини қоралаган АҚШ жамоат ва сиёсий арбобларига ғижиниб хуруж қилди.

Мудофаа министрига «Қўшма Штатлар Шимолий Вьетнам портларига кириш жойларини миналаштираётганлиги каби қалтис чоралар вьетнамлаштириш программаси чиппакка чиққанлигини билдиради, деб ҳисоблаётган кўпгина америкаликларнинг фикрига» қандай қарайсиз, деб савол берилди.

Лэйрд Сайгон қўшинлари Жанубий Вьетнамда «жуда қийин ҳарбий вазиятда» турганликларини эътироф қилди. «Баъзи бир ҳолларда шу жанубий вьетнамликлар лозим даражада қаттиқ жанг қилмадилар ва зарур бўлгани қадар мустаҳкам раҳбарларга эга бўлолмадилар»,— деди Американинг мудофаа министри.

Лэйрд АҚШ Вьетнамда «ҳарбий-ҳаво ва ҳарбий-денгиз мададини беришда, ушбу районда ўз авиацияси ва ҳарбий-денгиз кучларини кўпайтириб беришни давом этаверади», деди. Жумладан, у шу кунларда Ньюпорт-Ньюс» оғир крейсери биринчи марта ишга туширилганлигини айтди.

КЕЧИКТИРМАЙ РАТИФИКАЦИЯ ҚИЛИНСИН

БОНН, 12 май. (ТАСС). Германия Федератив Республикасининг жамоатчилиги ҳозирги вақтда ГФРнинг Совет Иттифоқи ва Польша билан тузган шартномалари бундестагда ҳар қандай тўсиқларга йўл қўймай, дарҳол ратификация қилинсин деб талаб этмоқда. Немис Коммунистик партиясининг президиуми Дюссельдорфда эълон қилинган баёнотида мамлакатдаги демократик жамоатчиликни 17 майгача (17 майда бундестагда шартномаларни муҳокама қилиш давом эттирилади) шартномаларни дарҳол ратификация қилишни яна астойдил талаб қилиб чиқишга даъват этди.

Мамлакатнинг ҳамма қисмида Совет-Ғарбий Германия ва Польша-Ғарбий Германия шартномаларини тамомила маъқуллаб қўллаб-қувватлаётган мурожаат ва аризаларга имзо тўплаш давом этмоқда. Кельндаги металлургия саноати йирик корхоналарида ишчи ва хизматчилардан 20 мингдан ортиқ киши ана шу мурожаатларга қўл қўйди.

УРУГВАЙДА ИШ ТАШЛАШ

МОНТЕВИДЕО, 12 май. (ТАСС). Давлат сектори ва хусусий секторда ишловчи 400 мингга яқин ишчи ва хизматчи Уругвай меҳнаткашлари миллий конвентининг даъватига мувофиқ ўтказилган забастовкада қатнашди. Металлистлар, бинокорлар, тўқимачилар, тикувчилик ва ёғочсозлик саноатининг ходимлари, порт ишчилари, савдо хизматчилари тўрт соатлик забастовка ўтказдилар. Забастовкаларда министрликлар ва банкларнинг хизматчилари, давлат темир йўллари ва граждан авиациясининг ходимлари қатнашдилар. Уругвай пойтахтининг турли районларида митинглар бўлиб ўтди. Уругвай меҳнаткашлари миллий конвентининг раҳбарлари бу митингларда ҳукуматнинг иш ҳақи соҳасидаги сиёсатини қораладилар. Ишчи ва хизматчиларнинг делегациялари парламент биноси ва экономика ҳамда молия министрликлари биноларига келиб иш ҳақининг оширилишини ва репрессияни кўзда тутган қонунларнинг бекор қилинишини талаб этдилар.

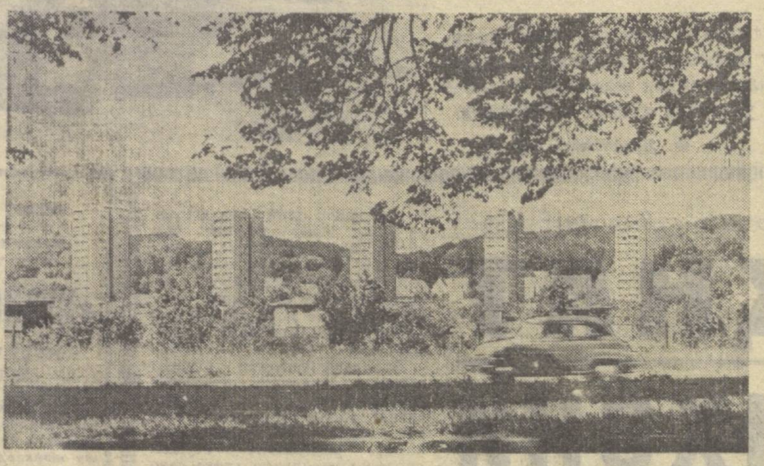

ПОЛЬША. Қадимий Гданьск атрофида қурилаётган кўркам бинолар шаҳар ҳуснига ҳусн қўшмоқда. Суратда: Гданьскдаги аҳоли яшайдиган янги район.

ЦАФ—ТАСС фотоси.

ЖАНУБИЙ ВЬЕТНАМ. Америка-Сайгон қўмондонлиги Жанубий Вьетнам ватанпарварларининг ҳужумларини қайтариш учун зўр бериб ҳаракат қилмоқда. Шунга қарамай, улар ватанпарварлардан қақшатқич зарбага учрамоқдалар. Фақат Куангчи, Биньлонг ва Тайнгуен вилоятларининг ўзидагина душман ўтган ҳафта ичида 11 минг 400 солдатидан ажралди. Суратда: Озодлик халқ қуролли кучлари ротаси командирининг ўринбосари Фам Чао Тхионг Куангчига ҳужум пайтида жангнинг боришини кузатмоқда.

ВИА — ТАСС фотоси.

ҲАР ТЎҒРИДА

ЙУТАЛУВЧИ ГУЛ

Тропик мамлакатларда ғалати бир гул ўсади. Маҳаллий аҳоли уни «йўталувчи гул» деб атайди. Агар шу ўсимликнинг баргига тупроқ тушиб қолгудек бўлса унинг нафас олувчи органлари шишади ва тупроқни ўз устидан пуфлаб ташлайди. Ана шу пайтда ўсимлик йўтални эслатувчи овоз чиқаради.

УРГАТИЛГАН ТИМСОҲ

АҚШнинг Кливленд шаҳрида сувда қўл тўпи бўйича мусобақа бўлаётган эди. Ишқибозлардан бири ўйин бўлаётган ҳовузга кичкина тимсоҳни қўйиб юборди. Орадан унча вақт ўтмасиданоқ тимсоҳча командалардан бирининг ўйинчиларини бирма-бир тишлаб чиқишга улгурди. Бироқ, у бошқа команданинг ўйинчиларига сира ҳам тегмади.

ТОШБАҚАНИ ЭҲТИЁТ ҚИЛИНГ

Флориданинг қум пляжларида қисқа вақт ичида номаълум сабаблар билан кўплаб денгиз тошбақалари ўла бошлади. Текширишлар натижасида бу бахтсизликнинг сабаби аниқланди. Маълум бўлишича, тошбақалар соҳилда дам олувчилар қолдириб кетган полиэтилен халтачаларини медуза деб ўйлаб еб қўйишар ва уларни ҳазм қилолмай ҳалок бўлишар экан.

БИРИНЧИ МАРТА

Дрездендаги ҳайвонот боғида туя қуш тухумидан инкубатор ёрдамида учта жўжа очирилди. Бу воқеа чинакамига шов-шувларга сабаб бўлди. Чунки ҳайвонот боғи ташкил этилганидан буён ўтган 110 йил ичида инкубатордан биринчи марта туя қуш жўжаси олишга муваффақ бўлинди.

САҲРОДА МАЁҚЛАР

Ливия саҳросининг шарқий қисмида қатор маёқ ва сигнал миноралари қуриш мўлжалланмоқда. Бу миноралардан тинимсиз тутун чиқиб туради ва саҳрода адашиб қолганларнинг тўғри йўлга чиқишларига ёрдамлашади.

БЕБОШЛИК ДАВОМ ЭТМОҚДА

БОНН, 12 май. (ТАСС). Янги нацистлар Ғарбий Германия шаҳарларида хавфсизлик ва кескинликни юмшатиш сиёсати тарафдорларига қарши ва аввало, Германия Федератив Республикасининг Совет Иттифоқи ва Польша билан тузган шартномаларини ратификация қилиш учун қатъий кураш олиб бораётган кишиларга қарши яна бебошлик қила бошладилар. Рурдаги саноат марказларининг бири Билефельдда янги нацистлар немис Коммунистик партиясининг ахборот маркази биносига иғвогарлик руҳидаги даъватларни ёзиб қўйдилар. Бремерхафенда янги нацист национал демократик партия аъзолари социал демократик партиянинг Совет — Ғарбий Германия ва Польша — Ғарбий Германия шартномаларини ратификация қилишга даъват этган плакатларини бўяб ташлашга уриндилар.

Гамбургда янги нацистлар иғвогарлик мақсадида яна ҳуруж қилдилар. Бу шаҳарда террорчи гуруҳ аъзолари Ғарбий Германиядаги бир қанча демократлардан қасос оламиз, деб таҳдид қилдилар.

ФУТБОЛ

ОЛИЙ ЛИГАДАН УМИДВОРМИСИЗ?

Ўтган кунги учрашув иккала команда учун ҳар жиҳатдан муҳим аҳамиятга эга эди. Олий лигада қатнашган эски рақиблар яна ўз мавқеларини эгаллаш учун қаттиқ ҳаракат қилишяпти. Олти турдан кейин «Пахтакор» 10 очко, «Черноморец» 8 очко билан пешқадамлар даврасида келаётган эди. Агар кечаги учрашувда мезбонлар ютиб қолса борми, эски рақибларидан тўрт очко ўзиб кетиб, эҳтимолки жадвални бошқаришлари мумкин бўлур эди.

Лекин меҳмонлар учрашувнинг бундай омадли бошланишини ўйлашмаган ҳам бўлса керак. Тўртинчи ва олтинчи минутда одессаликларнинг чап қанот ҳужумчиси Шепель кетма-кет иккита тўп киритиб, командасини олдинга олиб чиқди. Ҳар икки ҳолда ҳам тўпнинг киришига дарвозабонимиз Пшеничников айблидир.

Лекин шунда ҳам томошабинлар командамизни қувватлаб туришди. 42-минутда жарима майдонида Анни йиқитишади. 11 метрлик жарима тўпини Абдураимов киритди.

Иккинчи таймда пахтакорчилар ҳисобни тенглаштириш ва ҳатто учрашувни ўз фойдаларига ҳал қилишлари учун кўп имкониятларга эга эдилар. Лекин ундан фойдалана билишмади. Устига-устак, қарши ҳужумларнинг бирида Звенигородский учинчи тўпни киритди.

Ўз майдонида мағлубиятга учраган пахтакорчилар олий лигага йўлланма учун курашда ўз мавқеларини анча бўшаштириб қўйишди. Лекин ҳали ҳамма нарса олдинда.

А. АҲМЕДОВ.

ПОЛЬША ИНДУСТРИЯСИНИНГ ОДИМЛАРИ

ВАРШАВА, 12 май. ТАСС мухбири С. Жуков хабар беради: Катовице воеводлигидаги Зомковице шаҳри яқинида жуда катта қурилиш майдончаси бор. Бу ерда халқ Польшасининг янги металлургия гиганти «Катовице» комбинати барпо этилмоқда. Бу комбинат Польша металлургиясининг байроқдори бўлиши керак. Комбинат Польша Халқ Республикаси саноатининг эҳтиёжлари учун 4,5 миллион тонна пўлат тайёрлаб беради. СССРнинг ёрдами билан қурилган Ленин номли металлургия комбинати ва қора металлургиянинг неча ўнлаб бошқа кичик корхоналари билан бир қаторда Польша диёрида қардош поляк-совет ҳамкорлигининг янги ёдгорлиги вужудга келтирилади.

Польша Халқ Республикасининг ҳозирги беш йиллик плани—қора металлургияни илдам ривожлантириш беш йиллик планидир. Металлургия заводларини қуриш ва модернизация қилиш учун давлат 50 миллиард злотий ажратди. Польша металлурглари бу йил тарихда биринчи марта мамлакатга 13 миллион тоннадан ортиқ металл тайёрлаб берадилар.

Металлургия билан бир қаторда саноатнинг бошқа тармоқлари ҳам тез суръатлар билан ривожланмоқда. Шу беш йилликда енгил саноат корхоналарини қуриш учунгина 1966—1970 йиллардагига нисбатан икки баравар кўп маблағ ажратилади. Ана шу соҳадаги корхоналарда ишлаб чиқариладиган маҳсулот 1975 йилга бориб 1970 йилдагидан 47 процент ортади.

Мамлакатнинг турли районларида озиқ-овқат саноатининг йирик корхоналари вужудга келтирилади. Лукув (Люблин воеводлиги), Кошалин, Элке (Белосток воеводлиги) ва Коло (Познань воеводлиги) гўшт комбинатлари шу беш йилликнинг охирига бориб дастлабки маҳсулотларини ишлаб чиқаради. Мамлакат 1975 йилга бориб 11 та жуда катта музхона, 25 дон элеватори ва бир неча паррандачилик комбинатига эга бўлади.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

9.55 — ТОШКЕНТ. 10.00 — Қирғизистон, Қозоғистон ва Ўзбекистон пионерларининг йўқламаси. 11.00 — МОСКВА. 13.40 — Бутуниттифоқ халқ ижодкорлари фестивали. 14.55 — Қишлоқ янгиликлари. 15.45 — **Киносаёҳатчилар клуби.** 16.45 — ТОШКЕНТ. 16.50— Кинофильм. 17.20 — Ёзёвон пионерлари — студиямиз меҳмони. 18.00 — Ахборот. 18.15 — «Замондас» программаси. 19.05 — Ҳужжатли фильм. 20.05 — Ахборот. 20.30 — **Зебунисо** (телеспектакль). 22.00 — «Вақт». 22.30 — Кино оламида. 23.30 — **Зор—интизор** (бадиий фильм).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

9.30 — ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатувлари. 16.45 — МОСКВА. 17.00— Музикали учрашувлар. 17.30 — Совет Армияси ва Флоти жангчилари учун кўрсатув. 18.00 — **Изланиш** (тележурнал). 18.45 — Концерт. 19.30 — Литва ССР олимларининг фанга қўшган ҳиссаси. 20.15 — Кинопанорама. 22.00 — Бокс бўйича спортчилар — студиямиз меҳмони (Тошкент). 22.30 — Санъат усталари.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

16.45 — ФРУНЗЕ КЎРСАТУВЛАРИ.

15 май, ДУШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

17.50 — ТОШКЕНТ. 18.00 — «Юлдузча». 18.40 — Совет Армияси жангчилари учун кўрсатув. 19.00 — Ахборот. 19.20 — Ўзбек давлат эстрадасининг солисти **Февзи Белялов** концерти. 20.00— Беш йилликнинг иккинчи йили. 20.30 — Ахборот. 20.45 — **Олам бугун ўн еттида** (теленовелла). 21.05 — Дўстлик йўллари бўйлаб. 21.45 — Илмий-оммабоп фильм. 22.00 — «Вақт». 22.30 — **Футбол: «СПАРТАК»** (Москва) — **«ДИНАМО»** (Киев).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

12.30 — МОСКВА. 12.35—Янгиликлар. 12.45 — Бадиий фильм. 14.05 — Концерт. 14.50 — Ҳужжатли фильм. 18.10 — Янгиликлар. 18.15 — Ўқувчилар учун кўрсатув. 18.45 — Самога йўл. 19.00 — Шу куннинг созандалари. **С. Прокофьев.** 20.00 — Оламда нима гап (Тошкент). 20.30 — **Кўча эшигидаги одам** (бадиий фильмнинг 1-серияси). 21.35 — Концерт. 22.00 — ТОШКЕНТ. Кинопублицист экрани. 23.00 — **Космик асрнинг Колумблари** (телефильм).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 — ДУШАНБА КЎРСАТУВЛАРИ.

РАДИО БУГУН

6.15 — Тонгги концерт. 7.45 — Мактаб ва жамоатчилик. 8.25 — Ўзбек халқ куйлари. 9.30 — «Ер ва эл». 10.30 — **Ҳабибий** лирикаси. 11.15 — «Табассум» радиожурнали. 12.15 — «Эрталабки салом» (Москва). 13.30 — Тошкент трактор заводи ишчилари таклиф этган программа асосида концерт. 15.00 — Иқтисодий билимлар радиоуниверситети. 15.10 — Эстрада концерти. 17.40 — Дам олиш киноафишаси. 18.00 — Музикали глобус. 18.40 — **А. Пўлат** шеърлари билан айтиладиган қўшиқлар. 19.20 — Ўзбек классик куйлари. 20.00 — «Ёшлик» программаси. 21.00 — Мамлакат ва қитъаларда. 21.10 — Дала меҳнаткашлари учун концерт. 22.15 — «Табассум» радиожурнали. 23.10 — Дам олиш концерти.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 14/V да **Этик кийган мушук** (кундузи). **Боғчасарой фонтани** (кечқурун).

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 14/V да **Олтин девор** (кундузи). **Шоҳ Эдип** (кечқурун).

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 14/V да **Тоғ гўзали.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА— **Озарбайжон ССР цирки усталарининг гастроллари** (кеч соат 7 яримда; шанба ва якшанба кунлари кундуз соат 12, 3 ва кеч 7 яримда).

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Лорд Байрон Джонсининг озод қилиниши — «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», НАВОИЙ номли, ҲАМЗА номли, «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», «МОСКВА», «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун).

Метелло — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ЧАЙКА», «СПУТНИК», «ВОСТОК», (кундуз ва кечқурун).

Ҳаётга қайтиш — **«КЎКЧА»** (кундуз ва кечқурун).

Ромео ва Жульетта (2 серия)— САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

ЁЗГИ БИНОДА

Метелло — «ФЕСТИВАЛЬ».

Лорд Байрон Джонсининг озод қилиниши — «ХИВА».

В. Д. ЖУРИН НОМИДАГИ МЕҲНАТ ҚИЗИЛ БАЙРОҚ ОРДЕНЛИ ЎРТА ОСИЁ ИРРИГАЦИЯЛАШ ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ вакант вазифаларга

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Ўзлаштирилаётган ерларнинг сув баланси бўлимига; зовурлар сектори ва буғланиш сектори мудирлари; катта илмий ходим.

Конкурсда доктор ёки фан кандидатлари ҳамда олий маълумотли, катта иш тажрибасига, илмий иш ва ихтироларга эга бўлган юқори малакали мутахассислар қатнашишлари мумкин.

Бошқа шаҳардан келиб конкурсдан ўтган мутахассислар квартира билан таъминланадилар.

Конкурс муддати — эълон чиққан кундан бошлаб бир ой.

ҲУЖЖАТЛАР: Тошкент шаҳар, Я. Колас кўчаси, 24-уйга юборилсин.

БУТУНИТТИФОҚ «ИЗОТОП» БИРЛАШМАСИНИНГ ТОШКЕНТ РЕСПУБЛИКАЛАРАРО БЎЛИМИ

1973 йилда қуйидаги маҳсулотларни етказиб бериш учун

ЗАЯВКАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИШГА КИРИШДИ

технологик контролнинг радиоизотоп асбоблари (гамма-реле, қалинлик ўлчагич, даража ўлчагич, намлик ўлчагич, концентрат ўлчагич, элементлар анализатори, предметлар счётчиги, терморегулятор ва ҳоказолар);

гамма-дефектоскоплар;

гамма-терапевтика аппаратлари ва даволаш столлари;

активацион анализ учун аппаратуралар;

ядро геофизикаси асбоблари;

дозиметрия ва радиометрия аппаратуралари;

электрон-физика аппаратуралари, уларнинг блоклари, элементлари ва спектрометрлар, узатгичлар, қайта ҳисоблаш асбоби, интенсиметрлар; овқатланиш, дискриминация ва кучайтириш блоклари; счётчиклар, фотоэлектрон кўпайтиргичлар ва ҳоказолар;

ядро нурланишларининг ярим ўтказгич кремний детекторлари;

муҳофаза ускуналари (бокс, ёйма шкаф, сейф, манипулятор, контейнер ва уларни ташиш учун аравача, умивальник, душ ва сув ичиладиган фонтанча);

шахсий ҳимоя воситалари: респираторлар, махсус кийим, қўлқоп, махсус пойафзал;

АФА аналитик аэрозол фильтрлари.

ҚИЗИҚҚАН КОРХОНА ВА ТАШКИЛОТЛАРГА АХБОРОТ БЕРУВЧИ АДАБИЁТЛАР ЖЎНАТИЛАДИ.

Ҳақ тўланиши гарантияланган, тўла реквизитли, почта индекси ва корхонанинг темир йўл коди бўлган заявка корхона раҳбари ва бош бухгалтери томонидан имзоланган ва печать босиб тасдиқланган бўлиши лозим.

ЗАЯВКАЛАР 1972 ЙИЛНИНГ 1 ИЮЛИГАЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Кўрсатилган муддатдан кейин ва бутун йил бўйи берилган заявкалар имкониятга қараб қондирилади.

Мурожаат учун адрес: 700100, Тошкент шаҳар, Ш. Руставели кўчаси, 45-уй, телефон — 55-11-08.

БУТУНИТТИФОҚ «ИЗОТОП» БИРЛАШМАСИНИНГ ТОШКЕНТ РЕСПУБЛИКАЛАРАРО БЎЛИМИ.

ГУЛИСТОН ТАЖРИБА РЕМОНТ-МЕХАНИКА ЗАВОДИ

техника-медицина мақсадларида фойдаланиш учун барча истеъмолчиларга чекланмаган миқдорда

КИСЛОРОД СОТАДИ

Мурожаат учун адрес: Сирдарё область, Гулистон шаҳри.

Ўзбекистон Ёзувчилар Союзи ва СССР Адабиёт фондининг Ўзбекистон бўлими ёзувчи А. Акбаровга онаси

Маъсуда **АКБАРОВА**нинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ — Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

Бизнинг адрес ва телефонлар: 700.000 ГСП. ТОШКЕНТ «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 26. Редактор — 336545, Редактор ўринбосарлари — 337914, 330 683, Масъул секретарь — 334455, Масъул секретарь ўринбосарлари — 337283. Партия турмуши — 333469, 337221 Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 331455. Халқаро ҳаёт — 337221. Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 334780, Совет қурилиши — 333258. Қишлоқ хўжалиги — 337604. Адабиёт ва санъат — 332036. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 334451. Маҳаллий ахборот ва спорт — 331424. Оммавий ишлар ва хатлар — 332143, 333553. Иллюстрация — 334524, Стенографистка — 337343, Корректура — 337162, Эълонлар — 338142. Коммутатор — 330249, 330250, 330251, 330252, 330253, 330254, 330255, 330256, 330257, 330258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ, Андижон — 48—85, Бухоро — 3—31—42, Қарши — 38—42. Нукус — 42—62, Самарқанд — 31—972. Термиз — 54—01 Урганч — 34—55. Фарғона — 4—29—44.

Б. — 112. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64697. Р. 01437.